

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Domácí násilí v době pandemie

Domestic violence during pandemy

Diplomová práce

Studijní program: Civilní a nouzové plánování

Autor diplomové práce: Bc. Veronika Žejdlová

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc., dr. h. c.

Kladno 2023

Podklad zadání diplomové práce 2022/2023

Student:	Bc. Veronika Žejdlová
Program:	Civilní nouzové plánování
Forma studia (prezenční, kombinovaná)	kombinovaná
Název práce v ČJ:	Domácí násilí v době pandemie
Název práce v AJ:	Domestic violence during pandemy
Zadání práce:	<p>Předmětem diplomové práce bude analýza dat z vybraného intervenčního centra Karlovarského kraje a vybraných pomáhajících institucí v Karlovarském kraji se zaměřením na otázku, zda v době pandemie došlo či nedošlo k nárůstu či eskalaci domácího násilí. V teoretické části budou popsány změny v době pandemie (nouzový stav, přijímaná opatření) a rizikové faktory pro DN jako sociálně patologický jev. Teoretická část rovněž shrne očekávané trendy domácího násilí v době pandemie a dále formy pomoci osobám či rodinám ohroženým domácím násilím v Karlovarském kraji. Praktická část se bude skládat z kvantitativní výzkumné metody – korelační analýzy. Získání a vyhodnocení relevantních empirických dat z Karlovarského kraje. Praktická část bude rovněž analyzovat data Asociace pracovníků intervenčních center o poskytování pomoci v době pandemie. Výzkumný projekt bude založen na kvantitativní metodologii – dotazníkové šetření. Konkrétně na strukturovaném dotazníku vlastní konstrukce, který bude vyplňován pracovníky intervenčního centra při rozhovoru s klienty. Předpokládaný počet respondentů je max. 40 klientů intervenčního centra. Výstupem empirické části bude formulace doporučení pro nastavení pomoci osobám ohroženým DN v době pandemie a s ní spojených opatření.</p>
Seznam odborné literatury:	<p>ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Vyd. 3. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.</p> <p>ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí. Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Vydavatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2020 ISBN 978-80-7380-806-8</p> <p>ČUHELOVÁ, Kateřina. <i>Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí</i>. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a., 2019. ISBN 978-80-7598-575-0</p>
Konzultant:	Mgr. Eva Chalupníková Doležalová

Vedoucí práce:	doc. PhDr. Ludmila Čírtková , CSc., dr. h. c. ČVUT v Praze
Pracoviště a adresa:	Fakulta biomedicínského inženýrství nám. Sítná 3105, 272 01 Kladno 2
Email:	(ludmila.cirtkova@fbmi.cvut.cz) ..... datum a podpis vedoucího

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Domácí násilí v době pandemie vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 01.05.2023

Bc. Veronika Žejdlová

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych na tomto místě vřele poděkovat paní doc. PhDr. Ludmile Čírtkové, CSc., dr. h. c. za její cenné rady při vedení této diplomové práce. Cením si jejího odborného vedení a času, který mi věnovala. Dále bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za jejich trpělivost.

ABSTRAKT

V letech 2019 až 2021 se Česká republika potýkala s pandemií koronaviru. Preventivní opatření, která byla zavedena v řadě evropských i světových státech měla za cíl snížit počty nakažených a karanténními opatřeními mělo být dosaženo omezení kontaktů mezi lidmi. Tzn., že de facto měla celostátní karanténa omezit kontakt mezi cizími lidmi a domácnosti zůstaly výhradně pro rodinu. Člověk jako společenský tvor zůstal v podstatě ze dne na den bez možnosti sociálních kontaktů a veškerý sociální život se odehrával pouze ve virtuálním světě, na sociálních sítích. Řada zaměstnanců přesunula svoji práci, zaměstnání k počítači a ve formě homeoffice dále vykonávali svoji činnost. I děti vyměnily sociální život a vazby za homeschooling. Tato práce si klade za cíl mapovat, zda došlo, či nedošlo k eskalaci domácího násilí v době pandemie a zároveň shrne trendy v domácím násilí. Je forma pomoci v karlovarském kraji dostatečná?

Klíčová slova

Domácí násilí, intervenční centrum, pandemie, pomoc obětem, oběť, násilí

ABSTRACT

Between 2019 and 2021, the Czech Republic struggled with the coronavirus pandemic. Preventive measures that were introduced in a number of European and world countries were aimed at reducing the number of infected people, and quarantine measures were intended to limit contact between people. This means that de facto the nationwide quarantine was supposed to limit contact between strangers and households remained exclusively for the family. Man, as a social creature, basically remained without the possibility of social contacts from day to day, and all social life took place only in the virtual world, on social networks. A number of employees moved their work, jobs to the computer and continued to carry out their activities in the form of a home office. Even the children exchanged social life and ties for homeschooling. This work aims to map whether domestic violence has escalated or not during the pandemic and at the same time summarizes trends in domestic violence. Is the form of aid in the Karlovy Vary region sufficient?

Keywords

Domestic violence, intervention center, pandemic, victim assistance, victim, violence

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíle práce a hypotézy	12
3	přehled současného stavu.....	14
3.1	Domácí násilí.....	14
3.2	Příčiny domácího násilí	15
3.3	Znaky domácího násilí.....	17
3.4	Typy domácího násilí.....	18
3.5	Formy domácího násilí	19
3.6	Cyklus domácího násilí	21
3.7	Identifikace domácího násilí	24
3.7.1	SARA DN	25
3.8	Oběti domácího násilí	26
3.8.1	Jaká speciální práva mají zvláště zranitelné oběti?	28
3.9	Oběť žena	30
3.10	Oběť muž.....	32
3.11	Oběť dítě.....	33
3.12	Oběť senior.....	36
4	Původci domácího násilí.....	38
4.1	Kdo jsou původci domácího násilí.....	38
5	Období pandemie v České republice	41
5.1	Legislativní opatření	41
5.2	Mimořádná opatření	43
5.2.1	Nouzový stav	44

5.3	Chřipkové epidemie a pandemický plán.....	46
6	Formy pomoci obětem domácího násilí	48
6.1	Právní úprava ochrany před domácím násilím v České republice	48
6.2	Tři pilíře.....	49
6.2.1	Policie České republiky	49
6.2.2	Intervenční centra.....	51
6.2.3	Intervenční centra v Karlovarském kraji.....	52
7	Kazuistiky.....	54
8	Mýty o domácím násilí.....	57
9	Metodika.....	59
10	Výsledky.....	60
10.1	Analýza dat Asociace pracovníků intervenčních center a PČR.....	60
10.2	Dotazníkové šetření.....	64
10.3	Výsledky dotazníkového šetření	72
11	Vyhodnocení hypotéz.....	89
12	Diskuze	91
13	Závěr	103
14	Seznam použitých zkratk.....	104
15	Seznam použité literatury.....	106
16	seznam použitých obrázků.....	110
17	Seznam použitých tabulek.....	111

1 ÚVOD

Doba pandemie byla obdobím, které bylo pro většinu lidí v České republice něčím novým, většina z nás si neuměla představit, co nás čeká po vyhlášení krizového stavu vládou. Vláda vyhlásila nouzový stav. Ze dne na den zůstali žáci všech škol doma, pokud to zaměstnavatel dovolil, zaměstnanci pracovali z domova na tzv. „homeoffice“. Lidé nechodili do práce. Pro určitý počet lidí mohl být tento stav vnímán jako pozitivní. Zaměstnanci nemusí ráno vstávat do práce, žáci nemusejí vstávat ráno do školy. Na druhou stranu, tak jak je člověk tvor společenský, a je potřeba aby udržoval sociální vazby, je potřeba aby uměl od lidí i odpočívat a doba pandemie jako by byla přímo pro tento druh relaxu stvořená. Doba, kdy byla většina naší populace izolována doma a čas musela trávit pouze v kruhu rodinném byla zkouškou jakou by nikdo nikdy nevymyslel. Mezilidské vztahy procházely vývojem i v době před pandemií a v době pandemie některé tyto vztahy eskalovaly. Míra eskalace narušeného vztahu se pak navenek projevila jako domácí násilí. Některé vztahy se vlivem izolace v době pandemie zase daly dohromady a zlepšily se. Tím, že rodina trávila více času spolu. Domácí násilí je ale podpořeno mírou stresu, nudou, starostmi, finančními problémy apod. Otázkou zůstává, jestli by se domácí násilí promítlo do rodin a vztahů i bez dopadů pandemie, jestli by se například domácí násilí neschovávalo za denní rutinu v životě. Tato diplomová práce dává odpovědi na některé otázky týkající se projevu domácího násilí právě v době pandemie.

Diplomová práce je složena ze dvou částí. Z teoretické a praktické. V teoretické části práce budou objasněny termíny domácího násilí, jeho formy, původci domácího násilí. Identifikace oběti, projevy domácího násilí na oběti a formy pomoci v podobě tří pilířů. Dále bude objasněna doba pandemie a její rozdělení.

V praktické části budou analyzována data ze statistik Asociace pracovníků intervenčních center v České republice. Výzkumný projekt bude založen na kvantitativní metodologii – dotazníkovém šetření.

Výstupem diplomové práce bude doporučení pro nastavení pomoci osobám ohroženým DN v době pandemie a s ní spojených opatření.

2 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

Cílem diplomové práce bude obecný popis domácího násilí. V teoretické část práce budou popsány typy domácího násilí, jeho formy a projevy a cyklus násilí. Rovněž bude vysvětleno genderové rozložení obětí a násilných osob, které mohou být v rámci pandemie překvapující.

Dalším cílem diplomové práce bude posouzení, zda došlo k nárustu domácího násilí v době pandemie. Tato doba s sebou nesla i karanténní opatření, díky kterému lidé nesměli vycházet ze svých obydlí a byli nuceni zůstat s ostatními rodinnými příslušníky v izolaci. Tato situace mohla mít na vliv nárustu případů domácího násilí vliv.

Dalším z cílů diplomové práce, konkrétně v empirické části, bude ověření dostupnosti pomoci obětem domácího násilí v Karlovarském kraji v době pandemie. Dostupnost služeb bude pro účely této práce operacionalizována jako spokojenost klientů Intervenčního centra Karlovarského kraje s poskytovanými službami.

Posledním cílem diplomové práce bude posouzení, zdali klienti, kteří navštívili Intervenční centrum v Karlovarském kraji uvítají pomocné programy a služby pro oběti domácího násilí.

Hypotéza č. 1

V době pandemie došlo dle zjištění (poznatků) IC k nárustu domácího násilí minimálně o 25 %.

Hypotéza č.2

Dostupnost pomoci obětem domácího násilí v karlovarském kraji v době pandemie byla dle obětí dostatečná, tj. 75 % klientů IC KV konstatovalo, že služby poskytované v době pandemie obětem DN byly pro ně dostupné.

Hypotéza č.3

Více než 50 % klientů Intervenčního centra karlovarského kraje bylo spokojeno se službami poskytovanými IC v době pandemie.

3 PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU

3.1 Domácí násilí

Domácí násilí je pojem, který neupravuje občanský zákoník a ani jiný soukromoprávní předpis. Setkat se můžeme s řadou definic, kde je domácí násilí definováno jako opakované násilné jednání nebo vyhrožování násilným jednáním. V jeho důsledku dochází nebo dojde k nebezpečnému útoku proti zdraví, životu, lidské důstojnosti anebo svobodě. Obvykle mezi osobami, které jsou v úzkém kontaktu, jsou spolu ve vztahu rodinném, intimním nebo jen sdílí společné bydlení. (Čuhelová, 2019)

Bílý kruh bezpečí na svých webových stránkách uvádí definici domácího násilí jako fyzické, sociální, psychické, ekonomické a sexuální násilí mezi partnery, manželi nebo druhy.

Na webu domacinasili.cz je domácí násilí definováno jako způsob chování mezi intimními partnery, blízkými lidmi, kteří spolu sdílí společný domov a jeden z partnerů uplatňuje moc a kontrolu nad druhým partnerem a kontroluje, co dělá.

Termín domácí násilí byl poprvé zmíněn v sedmdesátých letech 20.století. Do této doby bylo domácí násilí téměř „tabu“. Domácí násilí je celospolečenský problém, který vyžaduje zásah interdisciplinární spolupráce – Policie ČR, OSPOD, neziskové organizace, justice atd. (Stočasová, 2020)

Domácí násilí lze víceméně označit za dlouhodobé, stupňující se a opakované násilí mezi osobami blízkými a týká se lidí ze všech socioekonomických prostředí a úrovní vzdělání. Obětí se může stát kdokoliv bez ohledu na věk, rasu, pohlaví nebo sexuální orientaci.

3.2 Příčiny domácího násilí

Příčin domácího násilí je mnoho a různé teorie se snaží je osvětlit. Je však podmíněné mnoha faktory. Jednoznačnou příčinu domácího násilí tedy nelze určit, protože se jedná zároveň o souhrn více vlivů. Teorie vzniku domácího násilí můžeme označit jako teorie jednofaktorové a multifaktorové.

Jednofaktorové teorie

- Biologicko-genetické teorie – mají obecný informační charakter a vysvětlují predispozice k agresivnímu jednání a chování. Nespecifikují domácí násilí.
- Psychologická teorie – opírá se o přesvědčení, že příčina násilí je zakotvena v povaze násilné osoby. Příčiny domácího násilí jsou svedeny na přetrvávající deprese, alkoholické excesy, poruchy osobnosti. Domácí násilí však není jen projevem stresu. Například důsledkem stresu může být i hněv, který je pak zaměřen na vlastní osobu.
- Sociologická teorie – dle těchto přístupů je DN vnímáno čistě jako „produkt mužské společnosti“. Některými sociálními vrstvami je domácí násilí tolerováno jako legitimní a jako adekvátní reakce na situaci. Pak se v této násilné společnosti může stát agresorem nebo obětí prakticky kdokoliv.
- Feministické přístupy – akcentují ženskou submisivitu, kterou posilují faktory jako je nadřazenost mužů a komplikace v reprodukčním procesu. Ženy trpně přijímají násilí jako sociální a biologické dědictví a z toho plyne chování, které umožňuje, že je na ženách násilí páčáno soustavně. Ženy jsou od narození vedeny k tomu, že role manželství a mateřství je jejich životní role. (Ševčík, a další, 2011)

Multifaktorové teorie

Tyto teorie jsou v současné době preferovány, protože sjednocují a propojují jednofaktorové přístupy a integrují je do jednoho modelu. Často zmiňovaný bývá model D. G. Duttona. Ten pracuje se čtyřmi strukturálními rovinami zdrojů a domácího násilí. (Ševčík, a další, 2011)

- Makrosystémová rovina – je založena na dominanci a nadvládě mužů. Patriarchální smýšlení se opírá o zakořeněné přesvědčení, že vůdčí role patří výhradně mužům. Tato teorie je opředena řadou mýtů, na které se domácí násilí váže.
- Exosystémová rovina – tento systém představuje širokou společnost lidí, ve které se jedinec pohybuje. Jde o formální a neformální sociální struktury. Exosystémové příčiny vlastně zahrnují faktory, jako je nezaměstnanost, nedostatek financí, nižší úroveň vzdělání a zhoršený přístup k sociálním institucím.
- Mikrosystémová rovina – představuje vlastní rodinu. Rizika, která plynou z rodinného soužití jsou jasně dané role, které regulují obecně rolové předpisy. Do pozadí tak jdou osobní kompetence a osobní zájmy jednotlivce. Další riziko spočívá ve skutečnosti, že členové rodiny a partneři se velmi dobře znají, dokážou vytušit své reakce a způsoby chování ve standardní i krizové situaci.
- Ontogenetická rovina – předpokládá specifický vývoj, kterým se násilná osoba naučila řešit stresové a vypjaté situace domácím násilím. Častým rizikovým faktorem je osobní zkušenost s násilím v dětství. Tato skutečnost podporuje rozvoj násilného chování v dospělém věku jedince. (Ševčík, a další, 2011)

3.3 Znaky domácího násilí

Jak vyplývá z názvu, domácí násilí se vyznačuje tím, že se děje doma. Je tudíž charakteristické neveřejností a soukromím. Násilná osoba a ohrožená osoba jsou lidé, kteří jsou si blízcí. Pojí je řada dalších pojítek – společné děti, společný majetek, sociální okolí, společná minulost atd. Zde je nutné dodat, že role oběti a role násilníka jsou neměnné. Proto je diferenciací účastníků vždy vodítkem k určení domácího násilí, a nejen náhodné konfrontace mezi partnery. (Boukalová, a další, 2020)

- Blízké osoby – násilí probíhá mezi blízkými osobami ve společné domácnosti
- Neveřejnost – násilí probíhá za zavřenými dveřmi bytu či domu bez přítomnosti společenské kontroly.
- Neměnné role – jasné a nezpochybnitelné určení oběti a násilné osoby.
- Opakování a dlouhodobost – jeden útok nelze považovat za domácí násilí, může to však být jeho spouštěč. Platí, že domácí násilí se vyznačuje tendencí se opakovat, vykazuje známky vytrvalosti a dlouholetosti.
- Eskalace násilí – od prostých nadávek se násilí posouvá k fyzickému napadání až cílené agresi vůči oběti. Tento znak ovšem někteří autoři vyvrací a zařazují jej spíše jako rizikový faktor. (Stočesová, 2020)

V současnosti však již není eskalace vnímána jako definiční znak nýbrž jako diferenciační charakteristika pro rozlišování různých vzorců domácího násilí.

3.4 Typy domácího násilí

Obvykle si veřejnost pod pojmem domácí násilí představuje násilí páchané v partnerském stavu. Je však nutné podotknout, že násilí se týká všech členů domácnosti. Jako nejběžnější typ domácího násilí lze uvést **běžné párové násilí**, které je nejpravděpodobnějším typem násilí. Tento typ násilí není spojen se snahou mít úplnou kontrolu nad obětí, ponížit ji nebo ji zranit. Jde o formu krize, konfliktu nebo stresu v partnerství. Násilí se objevuje příležitostně a mívá mírnější formu. To však neznamená, že tento typ násilí má formu drobného incidentu. Ve vyhrcoených situacích může jít i o pokus o vraždu nebo závažné projevy násilí.

Získat převahu, kontrolu a moc nad druhým s využitím fyzického, psychického a emocionálního nátlaku se dá nazvat jako **intimní partnerské násilí**. Podle Čírtkové (Čírtková, 2020) platí poznatek, že lehčí formy násilí v intimních partnerských vztazích jsou častější než těžké formy násilí, které by splnily kalibr intimního teroru. Z celkového objemu intimního párového násilí připadá 6 % na závažné a život ohrožující týrání a 20 % jsou relativní případy násilí, které mají závažný dopad na zdraví a kvalitu života žen. Tento typ zahrnuje ještě dva podtypy intimních teroristů. Tím prvním bývá označován závislý intimní terorista. Má zoufalou potřebu si oběť k sobě připoutat. Nutí je k tomu silná citová vazba k oběti. Ta podmiňuje velikou žárlivost a míra násilí se stupňuje s vědomím ztráty oběti a nutností ji k sobě neustále přitahovat. Vlastnit ji. Obvykle tak bývá, pokud chce oběť od násilníka odejít, opustit ho. Druhým podtypem teroristy je antisociální intimní terorista. Ti bývají násilní i v jiných prostředích. (Ševčík, a další, 2011)

- Intimní párové násilí lze podle intenzity a frekvence rozdělit do několika úrovní. (Čírtková, 2020)

- Násilí málo výrazné, které spočívá v lehké žárlivosti, ekonomické kontrole a občasné verbální agresi
- Násilí zvýšené, psychické, které spočívá ve výrazně rozvinuté žárlivosti, agresi a občasné sexuální násilí
- Občasné lehké fyzické násilí, které spočívá ve strkání, kopání, fackování
- Lehké až střední opakující se fyzické násilí, které doprovází mírnější psychické násilí
- Závažné psychické násilí, které kombinuje opakující se středně těžké fyzické násilí
- Závažné psychické a fyzické násilí, které se opakuje a bývá v kombinaci se sexuálním násilím. Bývá přítomné zastrašování, vyhrožování, útoky, které jsou život ohrožující.

Dynamika násilí je ovlivněna povahou partnerského vztahu, proto nestačí přihlížet pouze k závažnosti násilí.

V literatuře je dále popisováno **kontrolující násilí**. Násilník používá různé formy násilí, aby zatlačil oběť do podřadné a nedůstojné pozice. Aby mohl oběť kontrolovat, ovládat, mít nad ní moc. Kontrolní taktiky jsou nátlakovou kontrolou, kterou nasazují muži i ženy a tím ovládají partnera. Může se jednat například o příkazy nebo pokyny, kdy jejich nesplnění vyústí ve věrohodnou hrozbu nebo manipulaci a omezování osobní svobody.

3.5 Formy domácího násilí

Lze identifikovat několik základních forem domácího násilí. Podoba domácího násilí není v literatuře sjednocená. Nicméně všechny formy násilí vedou k jedinému cíli, oběť získat a udržet si nad obětí moc a kontrolu.

- Fyzické, tělesné násilí

Jde o viditelnou formu násilí. A pravděpodobně jde o nejhorší formu násilí. Toto násilí zahrnuje facky, strkání, škracení, kopance, poranění nožem, pálení cigaretou, tahání za vlasy, svazování, vytváření situací, které vedou k ohrožení života.

- Verbální, slovní násilí

Slovní urážení a napadání, které vede k ponižování oběti. Zahrnuje i hrozby a vyhrožování.

- Sociální násilí

Může být vnímáno též jako psychické násilí. Tento typ násilí zahrnuje zákazy kontaktovat se s rodinou, oběť je plně podřízena násilníkovi. Násilník zakazuje oběti se kontaktovat s přáteli, oběť je odstřižnuta od sociálního života, včetně sociálních sítí. Násilník postupně získává nad obětí plnou moc. Omezuje oběti se například pohybovat po bytě.

- Ekonomické násilí

Násilník brání oběti ve výkonu povolání, oběť je bez finančních prostředků a násilník kontroluje finanční situaci oběti. Zároveň násilník může záměrně ničit majetek oběti.

- Sexuální násilí

Probíhá nejčastěji mezi partnery. Násilník nutí oběť k pohlavnímu styku, nebo praktikám, které oběť odmítá. Násilník může oběť nutit i k prostituci. Násilí páchané na oběti nemusí být nutně pudové, jde o pocit úplné nadvlády nad obětí.

- Psychické, emocionální násilí

Násilník v oběti cíleně vyvolává pocity viny, pocity beznaděje. Oběť neustále kritizuje, ponižuje, neustále jí nadává, zesměšňuje, zneužívá její důvěry. Nebo naopak oběť cíleně ignoruje a vyvolává pocit frustrace. Tento typ násilí je navenek neviditelný. Do této kategorie spadá i manipulace. (Špatenková, 2017)

- Obtěžování a teror
- Oběť je zahlcena množstvím neustálých telefonátů, výhružnými dopisy, ustavičnou kontrolou doma i v zaměstnání, slovním vyhrožováním. (Budayová, 2021)

3.6 Cyklus domácího násilí

Jednorázový akt násilí není považován za domácí násilí. Je charakteristické svou historií a jednotlivé etapy násilí se dají vystopovat. V tomto případě hovoříme o cyklu domácího násilí. viz. Obrázek 1 Jednotlivé cykly domácího násilí, tak jak probíhají, ujistí oběť v setrvávání ve vztahu. Podle L. Walkerové je intermitující charakter násilí tedy fakt, že k domácímu násilí nedochází permanentně, ale v určitých cyklech, důvodem, proč je oběť ochotna ve vztahu zůstat. Oběť je tudíž držena cyklickým střídáním násilné fáze a fáze úplného klidu. (Walker, 2017) V rozvinutém domácím násilí však chybí fáze usmiřování, naproti tomu se prodlužuje fáze útoku. Čírtková uvádí, že díky cyklu, který právě probíhá, je násilí tak devastující na psychiku ohrožené osoby. (Čuhelová, 2019)

- Zvyšování napětí

Vystupňovaný tlak mezi partnery se projeví v běžných denních činnostech. Partner např. projevuje nespokojenost při volnočasových aktivitách nebo při společné večeři. Oběť je v tenzi z možného fyzického útoku násilníka, snaží se neprovokovat, vyhovět jeho požadavkům. Tím roste napětí. (Stočesová, 2020)

- Incident

Samotný útok násilníka. Atmosféra mezi partnery vygradovala a dochází k verbálnímu a fyzickému napadení. Charakteristický je vztek, zastrásování, výhružky, obviňování. Násilník v této fázi cyklu hází věcmi, rozbíjí, co mu přijde pod ruku, má záchvat vzteku. Oběť končí s modřinami, zlomeninami. V této fázi zasahuje případně Policie České republiky, nebo je oběť ošetřena v nemocnici. (Ševčík, a další, 2011)

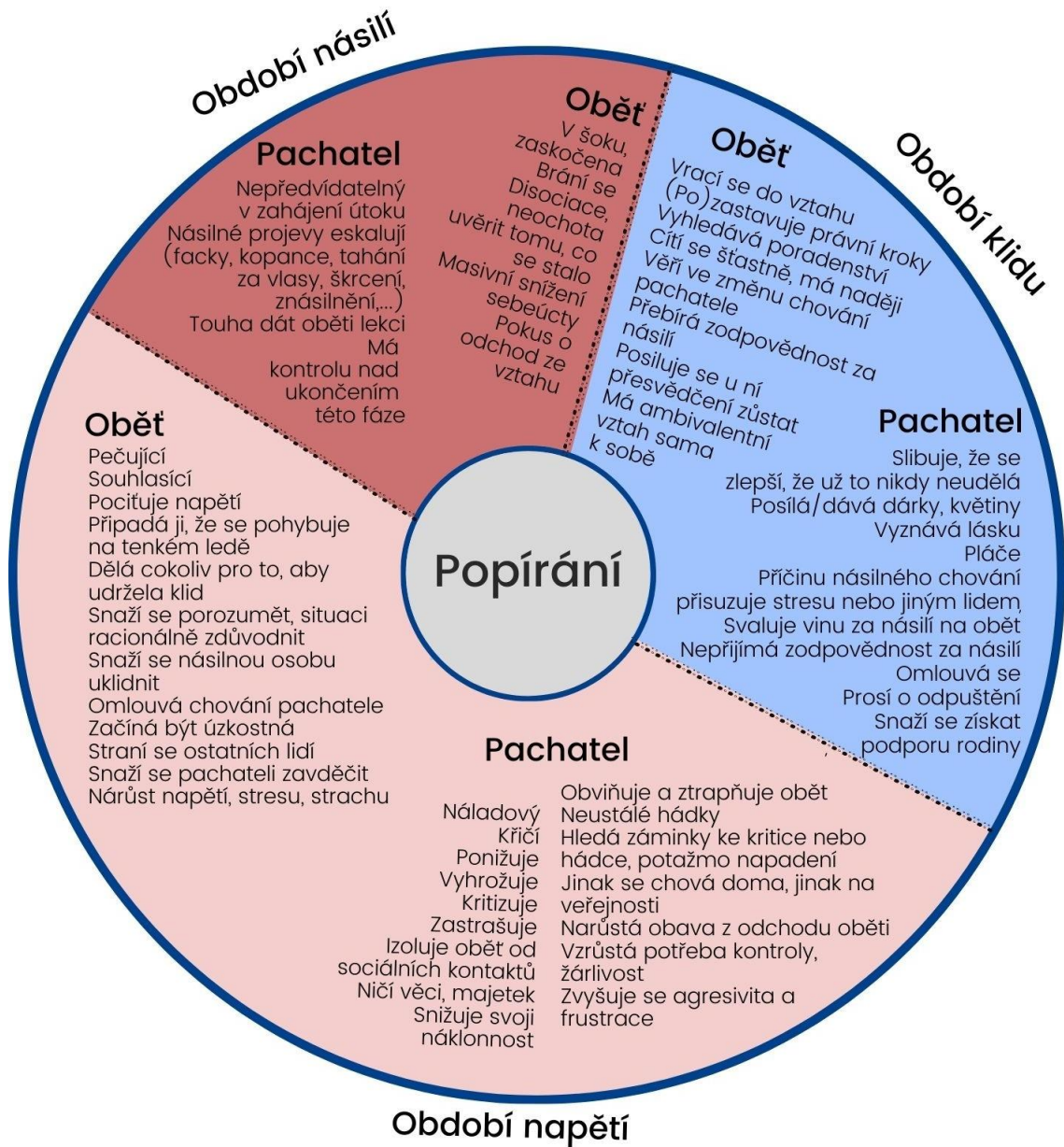
- Usmíření, líbáanky

Násilník lituje svého jednání, omlouvá se. Slibuje oběti své napravení. Prosí o odpuštění. Situaci zlehčuje nebo bagatelizuje. V této fázi cyklu oběť věří, že se násilník změní, že se útoky již nebudou opakovat. Tato fáze má tendence se postupem času zkracovat, nebo zcela vymizet.

- Klid

Charakteristická klidem, který po útoku přichází. Volně navazuje na fázi usmíření. Ve vztahu nejsou přítomny žádné násilné incidenty. Násilník plní sliby, které oběti dal.

CYKLUS (DOMÁCIHO) NÁSILÍ

Obrázek 1 Cyklus domácího násilí

3.7 Identifikace domácího násilí

Domácí násilí se může dotknout kohokoliv, bez ohledu na pohlaví, vzdělání, věk, pracovní pozici či finanční zázemí. Důležité je si připustit, že se oběti domácího násilí může stát kdokoliv. Pro řadu lidí je to věc obtížná či dokonce nepřijatelná. Obzvláště citlivá je skutečnost, že se domácí násilí objeví v partnerském vztahu. Tento vztah vznikl dobrovolně, a proto bývá často velmi těžké přítomnost domácího násilí přiznat. Oběť se bojí reakce okolí, bojí se výsměchu a nepochopení. O to více je komplikovanější bývá násilný vztah ukončit.

Odhalit včas domácí násilí je velmi důležité. Že není vztah úplně v pořádku a že může dojít k domácímu násilí mohou určit nastupující varovné signály a symptomy domácího násilí.

Varovné signály se zpočátku mohou zdát jako projevy lásky, ale s postupem času se změny v domácí násilí. Jde například o návrh společného života ve společné domácnosti již na první schůzce nebo tlak na rychlou svatbu. Projevy žárlivosti mohou být mylně interpretovány jako projevy lásky, ale s postupem času přechází v časté kontrolní telefonáty. Dalším varovným signálem je absence prostoru k vyjednávání a neakceptování slova „ne“. Partner je vytrvale hluchý k odpovědi ne a v tomto případě se jedná o taktiku kontrolování. Tolerance k násilí, strkání, ubližování je předzvěst horšího násilí. Varovným signálem je i symbolické násilí – ničení věcí a památek s cílem ublížit. Rizikem pro vztah je i přivlastňování si partnera a dostat ho pod kontrolu omezováním kontaktů s rodinou, přáteli a kontrola pohybu partnera. Emocionální zraňování snižuje sebevědomí a devalvuje člověka. Partner ignoruje pracovní úspěchy nebo je zesměšňuje. Varovným signálem je i manipulativní jednání např. překrucování faktů, suverénní lži, očerňování druhého a přenášení viny. Po hodinách kázání a naléhání to oběť vzdá a názor manipulátora odsouhlasí. Projevy sexualizovaného

násilí jsou vážným varovným signálem. Problematický partner, který nutí k nechtěným sexuálním praktikám a intimitou značí nedostatek respektu k druhému. Metoda cukru a biče se projevuje tím, že partner dramaturgizuje maličkosti, obviňuje a útočí na protějšek a zahrnuje ho kritikou a na druhou stranu je schopen partnera zahrnovat láskou. Tyto polohy střídá a výsledkem je permanentní strach a přizpůsobení se.

Mezi hojně využívanou diagnostickou metodu patří SARA DN (Spousal Assault Risk Assessment).

3.7.1 SARA DN

Je pomůcka pro policisty při hodnocení a řízení rizika domácího násilí. Je verze pro Českou republiku, kterou adaptoval Bílý kruh bezpečí. Použití této diagnostické metody je možné po předchozím proškolení, které organizuje Policejní prezidium PČR. Je to soubor otázek, které zodpovídá osoba ohrožená domácím násilím. Odpovědi osoby jsou zaneseny do záznamového archu a poté vyhodnoceny. Výši rizika stanovuje tazatel, (nejčastěji policista) na základě vyhodnocení odpovědí a dále na základě vlastního úsudku, který získal v průběhu hovoru s ohroženou osobou. (Ševčík, a další, 2011)

Výsledkem vyhodnocení metody SARA DN je zjištění rizika budoucího útoku. To může být nízké, střední nebo vysoké.

V případě nízkého rizika je stačí zajistit monitoring, dozor a plán bezpečí pro obě. V případě středního a vysokého rizika připadá v úvahu vykazání násilníka, nebo postup orgánů činných v trestním řízení. Následně soud po vyhodnocení metody SARA DN vydá nebo nevydá předběžné opatření. (Čuhelová, 2019)

SARA DN se skládá ze tří oddílů, kdy každý oddíl obsahuje pět otázek.

Oddíl 1 – Násilí ve vztahu k blízké osobě

- 1) Dopouští se násilná osoba fyzického nebo sexuálního násilí?
- 2) Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?
- 3) Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?
- 4) Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná institucionální nařízení?
- 5) Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?

Oddíl 2 – Obecné sklony násilné osoby k násilí

- 1) Dopouští se obecné kriminality?
- 2) Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?
- 3) Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?
- 4) Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?
- 5) Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?

Oddíl 3 – Zranitelnost ohrožené osoby

- 1) Chová se rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?
- 2) Má z násilné osoby extrémní strach?
- 3) Ví si rady se zajištěním svého bezpečí?
- 4) Existují objektivní překážky, které jí brání v zajištění svého bezpečí (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?
- 5) Má ohrožená osoba vážné osobní problémy?

3.8 Oběti domácího násilí

Oběti domácího násilí spadají do specifické kategorie tzv. oběti násilí. Jsou středem zájmu aplikovaných disciplín, zejména forezních disciplín, kriminologie a viktimologie. Česká republika má od roku 2013 samostatný zákon

o obětech trestných činů, zákon č. 45/2013 Sb. Do této doby byla úprava ochrany obětí trestných činů obsahem několika zákonů. (Špatenková, 2017)

Zákon č. 45/2013 Sb. Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) je tvořen dvěma oblastmi:

1. Práva obětí trestných činů, včetně práva na poskytnutí peněžité pomoci ze strany státu
2. Vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby obětem trestných činů

V zákoně jsou pak zejména upravena tato práva obětí:

- Právo na poskytnutí odborné pomoci
- Právo na informace
- Právo na ochranu soukromí
- Právo na ochranu před sekundární viktimizací ze strany orgánů činných v trestním řízení

Právní pojem zvlášť zranitelné oběti byl do právního řádu ČR zavedený společně s účinností zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) (dále jen „ZoOTČ“) dne 1. srpna 2013. Skupinu zvlášť zranitelných obětí přitom taxativně vymezuje § 2 odst. 4 ZoOTČ, který zní:

(4) Zvlášť zranitelnou obětí se pro účely tohoto zákona při splnění podmínek uvedených v odstavci 2 nebo 3 rozumí

a) dítě,

b) osoba, která je vysokého věku nebo je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, pokud tyto skutečnosti mohou vzhledem k okolnostem případu a poměrům této osoby bránit jejímu plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy,

c) oběť trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), trestného činu znásilnění (§ 185 trestního zákoníku), trestného činu týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku) nebo trestného činu teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku),

d) oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestného činu, který zahrnoval nátlak, násilí či pohrůžku násilím, trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo oběť trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní. (ČESKO. § 2 odst. 4 zákona č. 45/2013 Sb., Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) - znění od 28. 6. 2022. (Česko, 2022)

3.8.1 Jaká speciální práva mají zvlášť zranitelné oběti?

Kromě práv, která připisuje zákon všem obětem trestných činů, mají zvlášť zranitelné oběti určitá speciální práva:

- **Právo na bezplatnou odbornou pomoc**

Zvlášť zranitelná oběť, může požádat o bezplatné poskytnutí pomoci. To se netýká dětí, které jsou oběťmi trestného činu zanedbání povinné výživy (v důsledku neplacení výživného), pokud tím nevzniklo nebezpečí nouze nebo trvale nepříznivý následek.

Odborná pomoc zahrnuje pomoc psychologa, sociální poradenství, právní pomoc a poskytování právních informací.

Nárok na přiznání práva na bezplatnou pomoc vznikne, pokud jsou splněny tyto podmínky:

- Jde o zvlášť zranitelnou oběť,
- Je zažádáno o pomoc (stačí ústně) poskytovatele uvedeného v registru,
- Pomoc je skutečně potřebná (posuzuje poskytovatel pomoci) – potřeba poskytnutí bezplatné pomoci není podmíněna sociálními a majetkovými poměry.

• **Právo na zabránění kontaktu s pachatelem**

Ve všech stádiích trestního řízení lze požádat, aby při prováděných úkonech byla přijata opatření k zabránění přímého kontaktu s pachatelem (nebo osobou, kterou označíte za pachatele). Jestliže jde o zvlášť zranitelnou oběť, policie nebo jiný příslušný orgán musí vyhovět, pokud to nevyklučuje povaha prováděného úkonu. Přímým kontaktem přitom není např. vizuální kontakt za využití audiovizuálního zařízení nebo rekognice pachatele za pomoci jednosměrného zrcadla, které neumožňuje vzájemné pozorování.

• **Právo na ochranu při výslechu nebo podání vysvětlení**

V přípravném řízení (fáze řízení vedená policejním orgánem) je to právo být vyslechnut(a) osobou takového pohlaví, které si zvolíte. Lze zažádat, aby výslech vedla osoba stejného nebo opačného pohlaví. Jde-li o zvlášť zranitelnou oběť policie musí vyhovět, pokud tomu nebrání důležité důvody, např. kdy výslech není možné odložit a u konkrétního policejního útvaru není dostupná osoba příslušného pohlaví.

Jde-li o zvlášť zranitelnou oběť, má při výslechu právo na zvlášť citlivý a ohleduplný přístup. Výslech zpravidla provádí osoba k tomu zvlášť vyškolená,

a v prostorách k tomuto účelu upravených či přizpůsobených (např. ve speciálních výslechových místnostech).

Otázky směřující do intimní oblasti je nutné klást šetrně a jen v nezbytných případech.

• Právo na zastupování zmocněncem bezplatně

Poškozený v trestním řízení se může nechat zastupovat zmocněncem, a to ve všech jeho fázích. Zmocněncem může být fyzická osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům není omezena, nebo právnická osoba. Může jít o advokáta, nebo i příbuzného či známého. Zvolit zmocněnce můžete při oznámení trestného činu nebo kdykoli v průběhu trestního řízení. Zmocněnec je oprávněn již od zahájení trestního stíhání být přítomen při vyšetřovacích úkonech, může činit za poškozeného návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky. Může se účastnit všech úkonů, kterých se může účastnit poškozený. Zmocněnec však nemůže za poškozeného podat svědeckou výpověď.

Zvláště zranitelné oběti mají nárok na bezplatnou pomoc zmocněnce. Návrh na rozhodnutí o poskytnutí bezplatné pomoci zmocněncem nebo za sníženou odměnu podává poškozený v přípravném řízení státnímu zástupci a v řízení před soudem příslušnému soudu, který věc projednává. Zmocněncem je ustanoven advokát. (PČR)

3.9 Oběť žena

Domácí násilí na ženách je nejčastější formou domácího násilí. Podle výzkumu STEM, 2001–2006 („STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR“) si myslí

více než dvě třetiny populace starší 15 ti let, že obětí domácího násilí je žena „puška nebo bačkora, která si to nechá líbit“.

Syndrom bité ženy je termín, který do teorie a praxe uvedla Lenore E. Walker a který popsala ve své knize „*The Battered Woman Syndrome*“. Walker ve své knize uvádí, že syndrom bité ženy byl původně chápán jako důsledek fyzického a psychického týrání v kombinaci s emocionálním týráním. K příznakům syndromu patří deprese, snížené sebevědomí, anxiozita, a zvyšující se rizika sebevražedného jednání nebo vražedného jednání u týraných žen. Podle Walker je syndrom pojímán jako podkategorie posttraumatické stresové poruchy s následnými příznaky:

- Znovuprožívání fyzických ataků, i když nejsou přítomny
- Pokusy o minimalizaci psychických efektů bití tím, že se vyhýbá aktivitám, společnosti a emocím
- Zvýšené psychické nabuzení
- Přetrhané mezilidské vztahy
- Porušené vnímání vlastního těla (Čírtková, 2020)

Termín syndrom týrané ženy, který poprvé použila psychologka Walker má čtyři základní charakteristiky:

- Žena věří, že za násilí nese vinu ona
- Věří, že za násilí je odpovědná ona
- Bojí se o svůj život, nebo o život svých dětí
- Žena má představy, že násilník je všudypřítomný (Topinka, 2016)

Tyto ženy trpící syndromem týrané osoby domácí násilí před okolím skrývají. Ve společnosti ukazují pozitivní a optimistickou tvář. Ve skutečnosti ale skrývají

hrůzu a strach. Ti, kteří nejsou do věci zainteresovaní nabývají pocit, že je vše v pořádku. Tyto ženy ale musí být velmi silné, aby domácí násilí trpěly. Již dávno se ale ví, že ženy, které prožívají domácí násilí jsou i ženy, které jsou pracovně úspěšné, mnohdy sebevědomé a aktivní. (Ševčík, a další, 2011)

Dalším prekurzorem může být fakt, že žena byla týrána již v dětství, dále ženy, které se velmi brzy vdaly nebo otěhotněly ještě před svatbou a nutno poznamenat, že to mohou být ženy z tzv. „rozvrácených rodin“. Rizikové jsou i ženy, které konzumují návykové látky, trpí úzkostí, depresemi nebo mají suicidální chování. (Špatenková, 2017)

3.10 Oběť muž

Mužské oběti domácího násilí ve výzkumech

Všechny doposud provedené výzkumy se jednoznačně shodují a potvrzují, že muži mají statisticky menší pravděpodobnost, že se stanou obětí domácího násilí. Ševčík, Špatenková (Ševčík, a další, 2011) ve své knize uvádí, že Britský výzkum kriminality z roku 1996 ukazuje, že muži ve věku 16-59 let jsou fyzicky napadeni současným nebo předchozím partnerem v 15 %. U žen je toto číslo mírně vyšší – 23 %. (Ševčík, a další, 2011)

Dále Skotský výzkum kriminality, který probíhal v roce 2000 uvádí, že 8 % mužů během svého života zažilo násilí nebo vyhrožování od svého partnera. U žen je toto číslo opět mírně vyšší – 19 %. (Ševčík, a další, 2011)

V letech 2001 až 2007 byla provedena Longitudinální studie ze severovýchodní Anglie, která pracovala s výzkumným vzorkem mužů. Výzkumný vzorek čítal 692 obětí. (Ševčík, a další, 2011)

Ze všech provedených výzkumů vyplývá, že jsou muži ohroženi domácím násilím dvakrát méně než ženy. Většina incidentů má podobu strkání a urážení. Muži častěji utrpí menší zranění než ženy, vzhledem ke své konstituci. I přes to zhruba polovina mužů utrpěla v důsledku násilí ze strany ženy zranění. Zdravotní stav napadených mužů je výrazně lepší a muži nevyhledávají lékařské ošetření. Obecně lze říct, že muži mají větší šanci násilný vztah ukončit, opustit.

Muži jsou častěji vystaveni emocionální formě násilí, nadávky, ponižování, vyhrožování a zastrahování. Žena využívá společných dětí zamezením kontaktu s dítětem. Dále fyzickému násilí jako je bití, strkání, vytrhávání vlasů.

Dopady a následky domácího násilí na oběti je popsáno v nepřehledném množství literatury. Velká většina se však zabývá ženou, jako obětí domácího násilí. Z kazuistik je zřejmé, že dopad domácího násilí není úplně závislý na pohlaví oběti. Odborné zkoumání však mezi ženou a mužem jako obětí rozdíl vidí. U muže se vychází z předpokladu, že následky fyzického útoku ženou na muže nebude mít tak veliké následky. Je proto více pravděpodobné, že výzkumy budou více zabývat psychologickými efekty fyzických útoků ze strany ženy. (Čírtková, 2020)

3.11 Oběť dítě

V souvislosti s domácím násilím je pozornost upřena především na hlavní aktéry. V prostředí, kde dochází k domácímu násilí bývají i děti a ti jsou svědky napadání a útoků. Čírtková uvádí, že v rodinách, kde žijí děti je to 65 % (výzkumy prováděné v Anglii) až 82 % (výzkumy prováděné v ČR). Vliv násilného prostředí na dítě má krátkodobé i dlouhodobé následky. Vliv na

psychiku dítěte je mnohostranný a v dospělosti může jedince omezovat v mnoha směrech. V pracovním, partnerském nebo rodičovském životě. (Čírtková, 2020)

Světová zdravotnická organizace uvádí pojem Týrání dítěte a definuje ho takto: *„Týrání dětí je týrání a zanedbávání, ke kterému dochází u dětí mladších 18 let. Zahrnuje všechny typy fyzického a/nebo emocionálního špatného zacházení, sexuálního zneužívání, zanedbávání, nedbalosti a komerčního nebo jiného vykořisťování, které vede ke skutečné nebo potenciální újmě na zdraví, přežití, vývoji nebo důstojnosti dítěte v kontextu vztahu zodpovědnost, důvěra nebo moc.“*

Přímá viktimizace:

Pokud je dítě přímou obětí domácího násilí je na něm přímo pácháno násilí fyzické, psychické nebo sexuální ze strany rodičů, popř. blízkou osobou ve smyslu zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. Dále je to dítě, na kterém byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, lidskou důstojnost nebo mravní vývoj dítěte nebo jen podezření ze spáchání trestného činu. Jde zejména o trestný čin týrání svěřené osoby, zanedbání povinné výživy, ohrožení výchovy dítěte, nebo pohlavní zneužití. (Ševčík, a další, 2011)

Nepřímá viktimizace:

Pokud je dítě nepřímou obětí domácího násilí, stává se nechtěným svědkem domácího násilí páchané mezi rodiči, nebo jinými osobami, odpovědnými za jeho výchovu. Nepřímá viktimizace je důvodem pro označení domácího násilí za psychické týrání dítěte. (Čírtková, 2013) Z pohledu dětských očí je lhostejné, jestli mezi rodiči probíhá domácí násilí, nebo jen konfliktní vztah. Přítomnost jakéhokoliv nesouladu mezi rodiči dítě poznamenává a vytváří negativní obraz

matky i otce. Dopady domácího násilí na dítě jsou variabilní a záleží na mnoha faktorech:

- Věk dítěte
- Povaha domácího násilí
- Sociální podpora během domácího násilí a po ukončení domácího násilí

Stresové situace řeší děti svým individuálním způsobem, který kopírují v násilných domovech. (Čírtková, 2020)

Hlavní psychosociální následky domácího násilí na dětech:

- Zvýšená úzkost
- Agresivita nebo naopak bojácnost
- Opoždění ve vývoji
- Prospěchové potíže ve škole
- Zhoršené chování v kolektivu
- Potíže s usínáním nebo se spánkem (Čírtková, 2020)

Dítě zaujímá k domácímu násilí v rodině svůj vlastní osobní postoj. Může se s ním identifikovat a pak se samo začít chovat násilně vůči jiným osobám, dětem v kolektivu, nebo přijme roli ohrožené osoby a tím ve zvýšené pravděpodobnosti v dospělosti opět přijme roli oběti vůči agresorům nebo manipulátorům.

Důsledky násilí v rodině na dítě mají tyto psychické projevy

- Pocity úzkosti a bezmoci
- Poruchy pozornosti a soustředění vedoucí ke zhoršení školního prospěchu dítěte
- Pocity frustrace, vzteku, snížené sebevědomí

- Suicidální tendence

Mezi psychosomatické projevy násilí v rodině můžeme u dítěte pozorovat

- Zvýšená nemocnost
- Nevolnosti bez příčiny
- Nechutenství
- Nespavost

Dítě často cítí vinu za vzniklou situaci v rodině. Dítě však nemá prostředky ani nástroje, jak by tomuto chování zabránilo. Tato situace může vést až k rozvoji posttraumatické stresové poruchy.

Od věku 16 let může domácí násilí v rodině řešit osoba bez souhlasu rodičů. Ideálním řešením je kontaktovat Intervenční centrum, Policii České republiky, OSPOD. (Milan Hloušek, 2016)

Policie České republiky Krajské ředitelství Karlovarského kraje v roce 2021 vytvořila projekt na domácí násilí. Projekt je financován z resortního Programu Ministerstva vnitra v oblasti prevence kriminality. Jedna z hlavních priorit tohoto projektu je násilí v rodině, ke kterému došlo v době „homeoffice“ v době probíhající koronavirové krize, distanční výuky a absence sociálních kontaktů ve společnosti. Projekt se nazývá „Bezpečně doma“ a je zacílen na žáky základních škol na prvním stupni. Projekt si klade za cíl dětem přiblížit, jak domácí násilí probíhá, jak ho poznat a jak se proti němu účinně bránit. (PČR)

3.12 Oběť senior

Domácí násilí na seniorech, nebo také domácí násilí v druhé polovině života či domácí násilí v druhé etapě života. Je charakteristické aktivní formou násilí, která je vyznačována fyzickým násilím na seniorech (bití, kopání), psychickým

násilím (nadáváním, zastrašováním, vyhrožováním). Může se týkat také omezování nebo úplným blokováním sociálních kontaktů a finanční zneužívání (okrádání, nebo odebrání důchodu). Dále manipulace s medikamenty seniora, záměrné předávkování léky, nebo naopak nepodáváním předepsaných léků.

K pasivní formě násilí patří zejména zanedbávání hygieny seniora, neposkytnutí stravy seniora závislého na druhé osobě, zabraňování v lékařské péči o seniora. (Čírtková, 2020)

Rozlišujeme tři hlavní scénáře domácího násilí na seniorech:

- Dlouhodobý vztah a rychlý start domácího násilí
- Dlouhodobý vztah a pozdní start domácího násilí
- Krátkodobý vztah a rychlý start domácího násilí

4 PŮVODCI DOMÁCIHO NÁSILÍ

Na základě analýzy postojů původců a původkyň domácího násilí a práce s nimi, kterou vydalo Oddělení rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR v rámci projektu „Domácí násilí a genderově podmíněné násilí se autorky a autor po shodě s odborníky domnívají, že odsouzeníhodná není osoba, která jedná násilně, ale násilné jednání samotné.

4.1 Kdo jsou původci domácího násilí

Sklony k násilnému jednání jsou podporovány různými situačními faktory a různými příčinami. Jde především o úroveň respektu k ženám, výchova jedince, současná situace jedince, psychické nebo somatické onemocnění, úroveň stresu a možnosti relaxace, schopnost zvládnutí emocí a frustrace, absence komunikace v partnerských vztazích, abúzus alkoholu a drog a zvýšená hladina testosteronu. Výše zmíněné okolnosti mohou částečně podmiňovat a vysvětlovat násilné chování. Zároveň je nutné podotknout, že výše zmíněné okolnosti v žádném případě násilné chování neomlouvají. (Herdová, a další, 2016)

Holzworth-Munroe & Stuart vytvořili tři specifické kategorie původců domácího násilí (Holzworth-Munroe, 1994)

- Family only (Člověk páchající násilí pouze v rodině)

Násilí omezuje jen na členy rodiny. Větší pravděpodobnost je sexuální násilí. Přítomná je mírnější forma násilí. Podle Holzworth-Munroe & Stuart spadá až 50 % do tohoto typu původce. (Stočasová, 2020)

- Dysphoric, borderline (Dysforický, hraniční jedinec)

Násilí omezuje na rodinné příslušníky, ale občas se násilí projeví i na veřejnosti. Mírná forma násilí přechází časem ve středně těžké formy násilí. Původce násilí je emocionálně nestálý, inklinuje k hraničním a schizoidním charakteristikám. Mají problémy s užíváním návykových látek. (Stočasová, 2020)

- Generally violent, antisocial (Obecně násilná, antisociální osoba)

Agresivní útoky se z rodinného prostředí přesouvají do veřejného prostoru. Projevuje se závažným, brutálním partnerským násilím. Je přítomné nadužívání omamných a psychotropních látek. (Stočasová, 2020)

Ali, Dhingra & McGarry ve svém článku uvádějí další typologii původců násilí. (Ali, 2016)

- Typ „kobra“

Vyznačují se kontrolovanou a chladnou agresí. K násilí přechází rychle bez známek emocí. Násilí páchají bez výčitek svědomí. Tento typ tyrana není schopný hlubšího vztahu a k partnerce je nepojí emocionální pouto. (Čírtková, 2020)

- Typ „pitbul“

Bývají protipólem „kobry“. Uchylují se k mírnější formě násilí a převážně ke své partnerce. Dopouští se tzv. horké agrese. Čírtková popisuje tento typ agrese jako afektivní, impulzivní reakci na bezprostřední situaci nebo podnět. (Čírtková, 2020)

Tento typ násilníka bývá na své partnerce více závislý, proto bývá častým důvodem napadení žárlivost a obava, že o partnerku přijde. (Čírtková, 2020)

Násilníci typu „kobra“ představují nejnebezpečnější skupinu.

5 OBDOBÍ PANDEMIE V ČESKÉ REPUBLICE

V případě epidemie – hromadné nákazy osob má Česká republika k dispozici několik legislativních i nelegislativních nástrojů k zamezení jejího šíření. Níže je uveden základní přehled zákonů a plánů, které slouží jako základní dokumenty pro zvládnutí epidemie.

Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení,

Zákon č. 258/200 Sb. o ochraně veřejného zdraví,

Zákon č. 94/2021 Sb. o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19,

Pandemický plán České republiky,

Typový plán č. 7 Epidemie – hromadné nákazy osob

5.1 Legislativní opatření

K řešení epidemie SARS COVID-19 v ČR vláda využívala výše zmíněných zákonů. Níže jsou uvedena nejčastěji využívaná opatření ke zvládnutí pandemie na našem území.

Zákon č. 240/2000 Sb. Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

- pracovní povinností povinnost fyzické osoby vykonávat po nezbytně nutnou dobu určenou práci, která je nutná pro řešení krizové situace a kterou je tato osoba povinna konat v místě určeném orgánem krizového řízení,

- pracovní výpomocí povinnost fyzických osob vykonávat jednorázové a mimořádné úkoly nezbytné pro řešení krizové situace, které jsou povinny konat v místě určeném orgánem krizového řízení,

Zákon č. 258/2000 Sb. Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

- Karanténními opatřeními jsou
  - a) karanténa, kterou se rozumí oddělení zdravé fyzické osoby, která byla během inkubační doby ve styku s infekčním onemocněním nebo pobývala v ohnisku nákazy (dále jen "fyzická osoba podezřelá z nákazy"), od ostatních fyzických osob a lékařské vyšetřování takové fyzické osoby s cílem zabránit přenosu infekčního onemocnění v období, kdy by se toto onemocnění mohlo šířit,
  - b) lékařský dohled, při kterém je fyzická osoba podezřelá z nákazy povinna v termínech stanovených prozatímním opatřením poskytovatele zdravotních služeb nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví docházet k lékaři na vyšetření nebo se vyšetření podrobit, popřípadě sledovat podle pokynu příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví po stanovenou dobu svůj zdravotní stav a při objevení se stanovených klinických příznaků oznámit tuto skutečnost příslušnému lékaři nebo příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví,
  - c) zvýšený zdravotnický dozor, jímž je lékařský dohled nad fyzickou osobou podezřelou z nákazy, které je uložen zákaz činnosti nebo úprava pracovních podmínek k omezení možnosti šíření infekčního onemocnění.

Zákon č. 94/2021 Sb. Zákon o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů

5.2 Mimořádná opatření

- Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „ministerstvo“), krajská hygienická stanice nebo Hygienická stanice hlavního města Prahy (dále jen „krajská hygienická stanice“) může za účelem likvidace epidemie COVID-19 nebo nebezpečí jejího opětovného vzniku nařídit mimořádné opatření, kterým přikáže určitou činnost přispívající k naplnění uvedeného účelu, nebo zakáže nebo omezí určité činnosti nebo služby, jejichž výkonem by mohlo být šířeno onemocnění COVID-19, anebo stanoví podmínky provádění takových činností nebo poskytování takových služeb. Ministerstvo může nařídit mimořádné opatření podle věty první s celostátní působností nebo s působností na území několika krajů. Krajská hygienická stanice může mimořádné opatření nařídit na území svého správního obvodu.

- Mimořádným opatřením podle odstavce 1 je

- a)* omezení veřejné dopravy nebo stanovení podmínek jejího provozování,
- b)* omezení činnosti obchodní nebo výrobní provozovny nebo provozu obchodního centra nebo stanovení podmínek pro jejich provoz,
- c)* omezení provozování holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry nebo solária, poskytování kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb nebo provozování živnosti, při níž je porušována integrita kůže, nebo stanovení podmínek jejich provozování nebo poskytování,
- d)* omezení provozování přírodního nebo umělého koupaliště nebo sauny nebo stanovení podmínek pro jejich provoz,
- e)* zákaz nebo omezení konání veřejných nebo soukromých akcí, při nichž dochází ke kumulaci osob na jednom místě, nebo stanovení podmínek jejich konání snižujících riziko přenosu onemocnění COVID-19, včetně stanovení maximálního počtu fyzických osob, které se jich mohou účastnit; zákaz nebo omezení nelze vztáhnout na schůze, zasedání a podobné akce ústavních orgánů, orgánů veřejné moci, soudů a jiných veřejných nebo soukromých osob, které se

konají na základě zákona, a shromáždění podle zákona o právu shromažďovacím,

f) omezení výuky nebo jiného provozu vysoké školy nebo stanovení podmínek pro výuku nebo jiný provoz vysoké školy,

g) příkaz poskytovatelům zdravotních služeb vyčlenit věcné, technické nebo personální kapacity ve zdravotnických zařízeních,

h) zákaz nebo omezení nebo stanovení podmínek návštěv ve zdravotnických zařízeních, zařízeních sociálních služeb nebo ve věznicích,

i) příkaz používat ochranné, mycí, čisticí nebo dezinfekční prostředky a další protiepidemická opatření,

j) příkaz poskytovatelům zdravotních služeb nebo poskytovatelům sociálních služeb v týdenním stacionáři, domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory nebo domově se zvláštním režimem poskytnout ministerstvu nebo krajské hygienické stanici informace z jejich činnosti za účelem nastavení protiepidemických opatření,

l) přemístění osob ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody do jiné věznice nebo vyloučení volného pohybu těchto osob mimo věznici,

m) příkaz testovat zaměstnance a jiné pracovníky na přítomnost onemocnění COVID-19.

(3) Osoby, na něž se mimořádné opatření vztahuje, jsou povinny se jím řídit.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky

5.2.1 Nouzový stav

Čl. 5

(1) Vláda může vyhlásit nouzový stav v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném

rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.

(2) Nouzový stav nemůže být vyhlášen z důvodu stávkové akce vedené na ochranu práv a oprávněných hospodářských a sociálních zájmů.

(3) Je-li nebezpečí z prodlení, může vyhlásit nouzový stav předseda vlády. Jeho rozhodnutí vláda do 24 hodin od vyhlášení schválí nebo zruší.

(4) Vláda o vyhlášení nouzového stavu neprodleně informuje Poslaneckou sněmovnu, která může vyhlášení zrušit.

Čl. 6

(1) Nouzový stav se může vyhlásit jen s uvedením důvodů na určitou dobu a pro určité území. Současně s vyhlášením nouzového stavu musí vláda vymezit, která práva stanovená ve zvláštním zákoně a v jakém rozsahu se v souladu s Listinou základních práv a svobod omezují a které povinnosti a v jakém rozsahu se ukládají. Podrobnosti stanoví zákon.

(2) Nouzový stav se může vyhlásit nejdéle na dobu 30 dnů. Uvedená doba se může prodloužit jen po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny.

(3) Nouzový stav končí uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen, pokud vláda nebo Poslanecká sněmovna nerozhodnou o jeho zrušení před uplynutím této doby.

V souvislosti s onemocněním covid 19 je možné na části našeho území vyhlásit stav nebezpečí. Hejtman či v případě Prahy její primátor je za stavu nebezpečí podle § 14 krizového zákona oprávněn:

- rozhodnout o ukládání pracovní výpomoci nebo povinnosti poskytnout věcné prostředky k řešení krizové situace,
- nařídit bezodkladné provádění staveb, stavebních prací, terénních úprav nebo odstraňování staveb za účelem zmírnění nebo odvrácení ohrožení,
- nařídit hlášení přechodné změny pobytu osob,

- nařídít vykonávání péče o děti a mládež, pokud tuto péči nemohou v krizové situaci vykonávat rodiče nebo jiný zákonný zástupce,
- zajistit přednostní zásobování dětských a zdravotnických zařízení a ozbrojených bezpečnostních a hasičských záchranných sborů,
- zabezpečit náhradní způsob rozhodování o dávkách sociálního zabezpečení (péče) a jejich výplatě,
- nařídít evakuaci obyvatelstva,
- zakázat vstup, pobyt a pohyb osob na vymezeném místě nebo území.

Vzhledem k rozsahu a postižení, které epidemie způsobila, bylo nutné přijmout taková opatření, která se dají aplikovat pouze v nouzovém stavu. Proto se vláda rozhodla pro vyhlášení tohoto krizového stavu. V roce 1995 a začátkem roku 1996 proběhla na území České republiky obzvláště silná chřipková epidemie způsobená virem H3N2. Z hlediska rozsahu se jednalo o největší chřipkovou epidemii v historii samostatné České republiky. V současné době je Česká republika lépe strategicky připravena na řešení podobných událostí přijetím zákonů výše uvedených.

5.3 Chřipkové epidemie a pandemický plán

Během 20. století a začátkem nového milénia se světem prohnalo několik chřipkových epidemií pandemií (z nichž ty největší byly – španělská chřipka, asijská chřipka, hongkongská chřipka, mexická chřipka, ptačí chřipka), které měly na svědomí v jednotlivých případech tisíce až desítky miliónů obětí.

Největší chřipková epidemie zasáhla Českou republiku v roce 1995. Epidemie byla způsobena chřipkovým virem s označením H3N2, a i když neexistují ucelené údaje o celkovém počtu úmrtích v souvislosti s H3N2 (oficiální údaje uvádějí 130 úmrtí v souvislosti s H3N2), dle statistických

údajů přibylo během epidemie 6000 úmrtí oproti stejnému období o rok dříve. Česko bylo jediným státem Evropy, kde se epidemie rozšířila na celém území země. Tehdy vir H3N2 způsobil, že se uzavíraly školy, rušily se společenské akce. Následně vyhlásil někdejší hlavní hygienik Jiří Vytlačil celostátní chřipkové prázdniny.

Reakcí na opakující se chřipkové epidemie byl vznik Pandemického plánu České republiky. Vychází při tom z pandemického plánu Světové zdravotnické organizace (WHO), který je prostřednictvím národního pandemického plánu přizpůsoben místním geografickým, ekonomickým a právním poměrům. Pandemický plán prochází pravidelnými aktualizacemi odrážející nové poznatky a zkušenosti získané na základě proběhnuvších epidemií chřipky v různých částech světa. Nicméně, globalizace a logistické propojení světa společně s relativně dlouhou inkubační dobou, vytváří z každého ohniska potenciální regionální až globální hrozbu.

6 FORMY POMOCI OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Postoj legislativy při řešení otázek domácího násilí dělíme do dvou základních přístupů.

- Represivní
- Preventivní

Preventivní přístup dále dělíme na:

- Primární prevence je určena celé společnosti a hraje hlavní roli v prevenci domácího násilí. Je cílena na zvýšení informovanosti a vyvracení mýtů o domácím násilí.
- Sekundární prevence se týká přímo zasažených domácím násilím, nebo těch, kteří mají předpoklady se stát obětí. Prevence je šířena formou speciálních psychologických programů.
- Terciární prevence je zacílena na změnu násilného chování a k ochraně dětí před další viktimizací. Například formou terapeutických programů pro pachatele, psychoterapeutická sezení apod. (Čuhelová, 2019)

6.1 Právní úprava ochrany před domácím násilím v České republice

- Zákon o ochraně před domácím násilím

Přijetím zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím lze hovořit o přístupu preventivním. Tento právní předpis umožňuje řešení domácího násilí dříve než v pokročilé fázi. Zákon nabyl účinnost 1. ledna 2007 a přinesl úpravu vzájemně provázaných opatření, kde hrají roli policie, intervenční centra a soudy. Tímto zákonem

byly novelizovány zákony č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. (Ševčík, a další, 2011)

- Trestněprávní ochrana před domácím násilím

Pojem „domácí násilí“ není zákonem definován. V České republice byl na poli represivním nejprve přijat zákon č. 94/2004 Sb., který mění trestní zákon a nabyl účinnosti 1. června 2004. Tento zákon zavedl skutkovou podstatu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě a umožňoval postih projevů domácího násilí. Následovalo přijetí výše zmíněného zákona č. 135/2006 Sb. Tento předpis byl rozšířen o § 76b, který přinesl tzv. zvláštní předběžné opatření. Zároveň do zákona o Policii ČR přinesl institut vykázání. (Čuhelová, 2019) Intervenční centra představuje jako sociální službu, která je nabízena osobám ohroženým domácím násilím. Tato služba je upravena v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. (Čuhelová, 2019)

6.2 Tři pilíře

6.2.1 Policie České republiky

V akutní fázi, kdy dochází aktuálně k atakům ohrožené osoby hovoříme o policejním vykázání. To je upraveno v § 44 odst. 1 zákonu o Policii ČR *„lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.“* Dále

pak podle odstavce 2 „vykázání trvá po dobu 10 dní ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabití právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.“ (Čuhelová, 2019)

- Postup při vykázání dle § 44 a následně zákona č. 273/2008 Sb.

Po příjezdu na místo má policista za povinnost:

1. Získat informace o situaci na místě (poškození bytu), chování osob, zranění, přítomnost nezletilých osob. Oddělit násilnou a ohroženou osobu, zajistit dle potřeby lékařské ošetření, ověřit totožnost přítomných osob, zjistit, zda násilná osoba obývá společné obydlí s ohroženou osobou.
2. Získat informace k přítomnosti znaků domácího násilí
3. Rozhodnout o dalším opatření a zvážit aktuální situaci – vyhodnotit SARA DN.
4. Posoudit naplnění podmínek pro vykázání

Policejní vykázání je faktickým úkonem a policista o tomto úkonu vyhotoví úřední záznam. Podle § 47 odst. 3 zákona o Policii ČR policista zašle do 24 hodin od vstupu do společného obydlí kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Provázanost tří pilířů je tedy patrná. Čuhelová (Čuhelová, 2019) dále uvádí, že pokud je ve společném obydlí přítomna nezletilá osoba, policista zašle kopii úředního záznamu o vykázání v této lhůtě i příslušnému úřadu orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

Vykázaná osoba je povinna dle § 45 odst. 1 písm. a) až d) cit. zákona:

- Opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání
- Zdržet se vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázání
- Zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou
- Vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které mají ve společném držení

Vykázaná osoba má právo dle § 45 odst. 2 písm. a) až d) cit. zákona:

- Vzít si s sebou ze společného obydlí věci sloužící osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžný oděv, zdravotní pomůcky, mobilní telefon, osobní cennosti, osobní doklady)

6.2.2 Intervenční centra

Podle zákonů č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; 135/2006 Sb. a vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb., § 25 intervenční centrum nabízí pomoc na základě rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí nebo zákazu vstupu do něj vydaného podle zvláštního právního předpisu, osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby, a to nejpozději do 48 hod. od doručení opisu tohoto rozhodnutí intervenčnímu centru. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožené osobě násilným chováním dozví. Sociální služba v intervenčním centru je poskytována jako služba ambulantní, terénní nebo pobytová a je poskytována bezplatně. (MPSV, 2019)

Služba poskytuje dle zákona o sociálních službách od 1.1.2007 tyto základní činnosti:

- sociálně terapeutické činnosti
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů, a při obstarávání osobních záležitostí
- poskytnutí ubytování a stravy nebo pomoc při zajišťování stravy
- zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, OSPOD, obcemi, útvary Policie ČR a obecní policie a ostatními orgány veřejné správy

6.2.3 Intervenční centra v Karlovarském kraji

Sociální služba Intervenční centrum je poskytována organizací Pomoc v nouzi, o.p.s. v Sokolově, v Chebu a v Karlových Varech. Intervenční centrum v Sokolově je centrálním pracovištěm poskytujícím službu intervenční centrum pro všechna detašovaná pracoviště.

Odborný tým je tvořen terapeutem – vedoucí zařízení a sociálními pracovníky. Tento tým zajišťuje poskytování sociálně – právní, sociálně – terapeutické a krizové pomoci. Odborná psychologická pomoc klientům je poskytována od 1. 1. 2013 prostřednictvím úzké spolupráce s Poradnou pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy v Sokolově a Chebu. V Intervenčním centru v Sokolově je zajištěn nepřetržitý příjem informací, faxových zpráv a také kontakt na pracovním mobilním telefonu intervenčního centra, který slouží především pro komunikaci s PČR, OSPOD, a to nejen v rámci běžného provozu intervenčního centra, ale také ve dnech pracovního volna a svátků. V těchto dnech je provoz zajištěn pohotovostně na pracovním mobilním telefonu. Pracovníci poskytují na pracovištích v Sokolově, K. Varech a Chebu telefonické, písemné a osobní

konzultace nízkoprahovými uživateli a spolupracují v poskytování pomoci uživatelům s vykázáním dle zadání vedoucí a platných metodických postupů. Dále spolupracují s dalšími navazujícími službami sociální a záchranné sítě v regionu. Celkem je maximální okamžitá kapacita služby je 4 osoby, popřípadě rodiny. Územní rozsah poskytování sociální služby a dopravní dostupnost Intervenční centrum v Sokolově (dále jen „IC Sokolov“) je umístěno v centru města Sokolova v objektu soukromého majitele, v ulici J. K. Tyla 461, 356 01 Sokolov, ve 2. patře domu. **(Chalupníková, 2018)**

7 KAZUISTIKY

Kazuistika 1

Kazuistika ženy, která zatím nevnímá psychické a fyzické týrání jako formu domácího násilí. Uvědomuje si, že je něco v nepořádku ve vztahu s manželem, ale zatím nenašla odvahu problém řešit.

„Víte, bojím se s manželem nechat dcery samotné, starší dceři nadává, protože není jeho. Mladší dceru demonstrativně objímá, že ji má rád. Když dcery chtěly spát se mnou v posteli, protože se ho bály, odešel. Ráno říkal, že spal ve stáji, když jsme ho vyhodily. Neustále mně a dceři něco vykládá. Starší dcera už nechce být doma. Manžel občas vyhrožuje sebevraždou. Před pár lety, když jsem zrovna byla u kamaráda ve vsi mi manžel mi poslal divnou SMS. Šla jsem proto domů a našla ho, jak měl smyčku na krku. Rozešla jsem se s ním, tehdy jsem ještě neměla druhou dceru, ale zase jsem se k němu vrátila. Mám strach o mladší dceru, je velmi citlivá. Byly jsme u sousedů a tam jí chlapec odporoval, rozplakala se a chtěla domů. Manžel za ní pořád chodí. Dnes jsem manželovi řekla, že takhle už nemůžu dál. On ale nechce odejít. Vlastním dům, ve kterém bydlíme. Zasahuje to už i do mé práce. Jsem ve vedoucí pozici a mám pod sebou 16 lidí. Nesoustředím se na práci. Chodí mi od něj SMS, které mě deptají. Vykládá po vsi, že mu ubližují. Mám tu špatnou pověst ... I moje matka mě odsuzuje. Má totiž dojem, že se nic neděje, protože jsem si nikdy nestěžovala. Mám jednoho kamaráda. S ním je mi dobře, nevyhrožuje, neřve. Další vztah však už nechci. Manžel mi projel mobil a přečetl si SMS od něho. I teď občas vyhrožuje sebevraždou, týrá mě tím. Jde proti mně i před dětmi. Asi nejhorší je to psychické deptání. Chci mít doma klid a pohodu a nechci nic řešit. Manžel to nerespektuje. ... Psychické týrání? To je také domácí násilí?“, diví se žena. „Ne, nebije mě, jen mě několikrát držel pod krkem na zemi. Byl v pohodě, když jsem byla doma na mateřské. Jak jsem nastoupila zpátky do práce, začal mě obtěžovat SMS, dokud jsem telefon hned nevzala. Podezřívá mě, že někoho mám, když jdu na kávu k sousedům.

Manžel vypráví, jak si to dělá a ukazuje to před sousedčinou 16letou dcerou. Vykládal to i v práci. Přitom, nemůže přece říkat, že to nemá, stále spolu spíme. Postavila jsem se na vlastní nohy a jemu to vadí. Vždy se snažil hrát na city a já se jen podřizovala. Ted' jsem se rozhodla jít svou cestou. On nerespektuje, nechce mě nechat, abych jednala svobodně. On říká, že to nezládne, začal pít. Mám strach, že něco vyvede pod vlivem alkoholu, v práci jezdí autem. Ted' je hrozně zlý, vyhrožuje. Bála jsem se, že nedokážu být sama, ted' si to nemyslím. On nikoho nemá, nemá kam jít. Rozhodilo mě, když šel pro dceru do školky, ta ale ještě spala, šel na pivo, pak nemohl jet autem, tak se rozhodl, že půjdou v horku 4 km pěšky domů. Vykolejilo mě to, volala jsem mu a autem jela za nimi. Na cestě mi telefonoval, že je odvezl bratr. Už k němu nic necítím. Odbourala jsem ho od sebe, ale on si najde skulinku přes děti. O rozvodu zatím neuvažuji.“ (Marvánová, 2016)

Komentář: Jedná se o případ dlouhodobého psychického domácího násilí s incidenty fyzického násilí.

Kazuistika 2

Do ordinace lékaře je přivezena ZZS žena, kterou zbil její přítel. ZZS jí zavolal její přítel s tím, že se pohádali a ona spadla, když do ní strčil. Žena má zlomenou horní končetinu, modřiny v obličejí, tržnou ránu na rtu, která krvácí. Přítel nejdříve nechtěl pracovníky ZZS pustit k ošetření, následně dovolil, ale vytáhnul si plynovou pistoli a stál jim za zády. Dolů do sanitky z bytu šli společně, i muž s pistolí. V sanitce se jeden pracovník uvolnil a povídal si s mužem ženy venku, mezitím záchranář ve voze mluvil se ženou a zavolal o pomoc PČR. Přijelo několik policejních aut a policisté útočníka, který neustále na ženu křičel, nadával jí a vyhrožoval, zpacifikovali. Nyní je žena v ordinaci lékaře již ošetřena a ten na ni naléhá, aby podala trestní oznámení. Žena hájí svého přítele, že je jen nervózní a vznětlivý. Žena se rozpláče a s lékařem přestává komunikovat. (Marvánová, 2016)

Komentář: Není úkolem lékaře nutit postiženou k řešení situace formou podání trestního oznámení. Lékař by měl ženu informovat o možnosti řešení situace podáním trestního oznámení, ale nabídnout i jiné možnosti, které pro ni v danou chvíli mohou být bezpečnější – např. předat jí kontakt na specializovaný azylový dům či poradnu pro oběti domácího násilí, zeptat se jí, zda má nyní kam jít, informovat ji o možnosti vykázaní násilného partnera apod.

Kazuistika 3

Žena ve středním věku byla delší dobu ponižována a v posledních dvou měsících bita svým přítelem. Situace vyvrcholila před koncem roku, kdy její přítel přišel domů podnapilý a ženu napadl. Zbil jí, udeřil s ní o zeď a způsobil jí tržně zhmožděnou ránu ve vlasaté části hlavy. Poté co násilník usnul, vyhledala s pomocí svého dospělého syna, který žil ve stejném městě ošetření, na chirurgické ambulanci. Chirurg jí ošetřil několika stehy ránu na hlavě, nechal provést RTG snímek lebky a odeslal jí domů. Neprovedl ani neurologické vyšetření, ani RTG vyšetření krční páteře. Pokud by provedl řádně fyzikální vyšetření, našel by na zádech postižené hematomy po předchozích útocích. Pro bolesti hlavy vyhledala třetí den od útoku postižená znovu pomoc. Při dalším vyšetření byla diagnostikována komoče mozková, blok krční páteře a hematomy na zádech. Případ má soudní dohru. Obhájce agresora poměrně úspěšně manipuluje s tím, že nález popsany při druhém vyšetření nesouvisí s útokem jeho klienta. (Marvánová, 2016)

Komentář: Nedostatečný rozsah vyšetření napadené ženy zřejmě pomohl násilnému partnerovi vyvázat bez trestu.

8 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ

Ve společnosti stále přetrvává řada mýtů, které napomáhají násilníkům a znesnadňují pozici obětí. Tyto mýty brání obětem, aby byly schopné otevřeně hovořit o tom, co prožívají a vedou k jejich další viktimizaci. Mimo jiné tvoří překážky, které napomáhají při hledání účinné pomoci. Násilné chování pachatele racionalizují, a odvrací pozornost od skutečného problému.

Mezi nejčastější mýty patří:

- Domácí násilí není běžné a týká se jen málo rodin a párů...
- Pachatelé domácího násilí jsou duševně nemocní, nebo trpí nějakou duševní nemocí...

Pachatelé domácího násilí bývají málokdy v medicínském nebo právním smyslu nemocní nebo nepřičetní.

- Domácí násilí se vyskytuje pouze u sociálně slabých rodin nebo párů, u nevdělaných lidí...

Čírtková tvrdí, že domácí násilí se vyskytuje v různých typech rodin a partnerských vztazích a je nezávislé na vyznání, příjmu, vzdělání nebo společenské postavení (Čírtková, 2020)

- Oběť provokuje, a proto dochází k domácímu násilí...

„Paní, co jste mu provedla, že vás takto zřídil?“ Dodnes populární mýtus, který vysvětluje násilí provokujícím chováním.

- Příčinou domácího násilí je abusivní násilník na alkoholu...

K domácímu násilí dochází i v rodinách, kde partner není závislý na alkoholu. Alkohol je však katalyzátor násilí, pod jehož vlivem se odbourávají zábrany a zesilují se agresivní impulsy.

- Kdyby chtěl/a, mohla ho/ji dávno opustit a ze vztahu odejít...

Neplatí věta, že když dodnes ze vztahu neodešla, asi jí to nevadí. Psychologické efekty týrání a řada dalších faktorů jsou bariéry pro ukončení vztahu.

Tyto a jiné mýty jsou předpokladem, že se o domácím násilí mnohdy neví nebo není včas odhaleno.

9 METODIKA

Metodika praktické části diplomové práce je opřena o dva zdroje dat.

Prvním zdrojem dat jsou veřejně přístupná data domácího násilí ze statistik Asociace pracovníků intervenčních center se zaměřením na počet vykázaných osob. To je upraveno v § 44 odst. 1 zákona o Policii ČR. A dalším zdrojem budou data z oficiálních statistik PČR se zaměřením na trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí. To je upraveno v § 44 odst. 1 zákona o Policii ČR.

Druhým a nejobsáhlejším zdrojem dat je strukturovaný dotazník. Vytvořila jsem dotazník, který byl vyplňován pracovníky intervenčního centra při rozhovoru s klienty nebo poskytnutými údaji od klientů intervenčního centra. Předpokládaný počet respondentů je maximálně 40 klientů intervenčního centra. Struktura dotazníku je tvořena otázkami, které se dotazují na chování násilné osoby, dále na projevy domácího násilí a formy pomoci klientům intervenčního centra.

10 VÝSLEDKY

10.1 Analýza dat Asociace pracovníků intervenčních center a PČR

První tabulka udává počty registrovaných případů trestného činu týrání osoby ve společném obydlí. Z volně dostupných dat bylo vyfiltrováno období od roku 2019 do roku 2021, kdy probíhalo období pandemie koronaviru. Z uvedených dat vyplývá, že Policie ČR evidovala v roce 2019 v souhrnu vyšší počet případů trestného činu týrání osoby ve společném obydlí než v dalších letech. Rok 2021 byl z tří monitorovaných let na počet případů nejlepší. Bylo evidováno nejmenší číslo. Případů trestného činu týrání je v letech 2019 až 2021 od ledna do března zhruba stejný počet. Od dubna se počty případů začínají lišit. Rok 2019 je v počtu nárůstu případů nejsilnější. Roky 2020 a 2021 vykazují přibližně stejná data do června, kdy v roce 2020 došlo opět oproti roku 2021 k mírnému nárůstu. Z uvedených dat lze konstatovat, že počty případů trestného činu týrání bylo zaznamenáno v roce 2019 více než v roce 2020 a 2021.

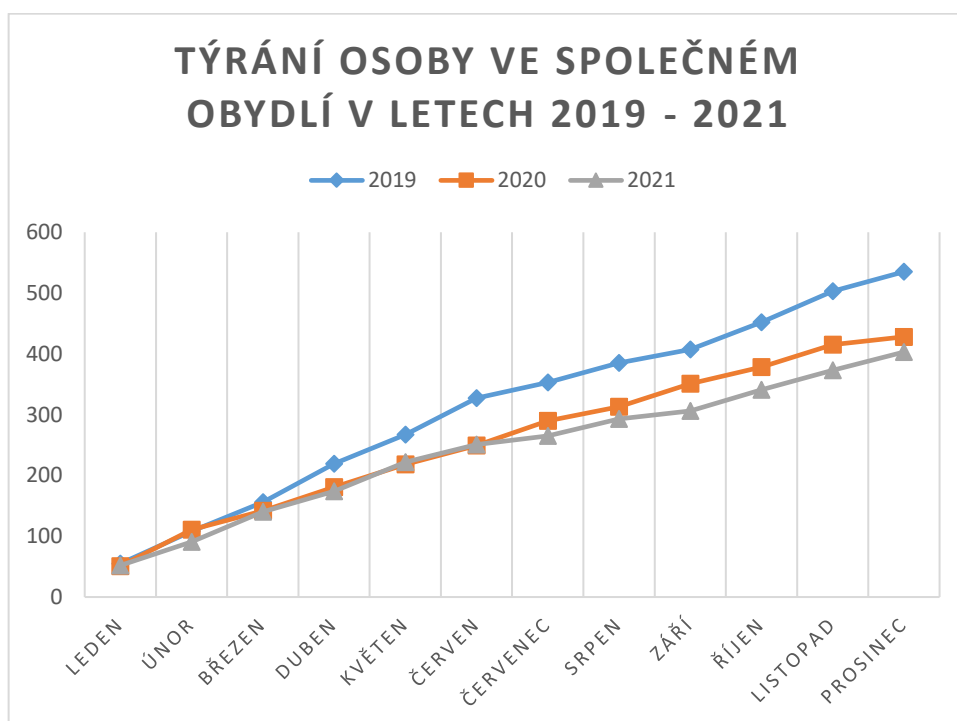
V roce 2019 bylo evidováno 535 případů, v roce 2020 bylo evidováno o 107 případů méně a v roce 2021 bylo evidováno o 132 případů méně než v roce 2019.

Lze tedy konstatovat, že z uvedených dat vyplývá, že počty případů trestného činu týrání klesají.

Tabulka 1 Přehled počtu registrovaných případů TČ § 199 týrání osoby žijící ve společném obydlí v ČR

	Přehled počtu registrovaných případů TČ § 199 týrání osoby žijící ve společném obydlí v ČR											
	leden	únor	březe	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
2019	55	108	156	219	267	327	353	385	407	452	503	535
2020	51	91	142	181	218	249	290	313	351	378	415	428
2021	52	91	140	174	222	251	265	293	306	341	373	403

Graf 1 Týrání osoby ve společném obydlí v letech 2019–2021

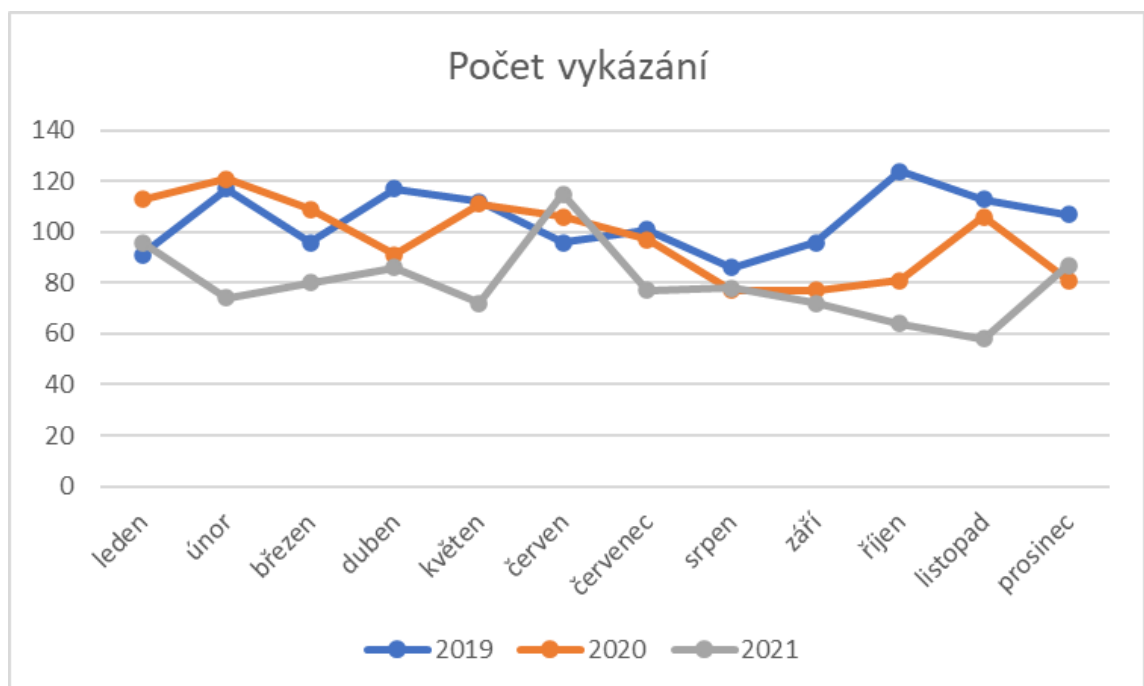
Druhá tabulka udává počty vykázaní ze společného obydlí v letech 2019 až 2021. Z volně dostupných dat Asociace pracovníků intervenčních center je patrné, že v době před pandemií koronaviru bylo vykázaní častější než v době pandemie, nebo na konci pandemie. Nejnižší počet vykázaných osob je v roce 2019 v září, naopak nejvyšší počet vykázaných osob je v únoru a v dubnu. V roce 2020 je nejnižší počet vykázaných osob evidován v září a v říjnu a nejvyšší počet

je evidován v únoru. V roce 2021 je nejnižší počet vykázanych osob evidován v listopadu a nevyšší počet vykázanych osob je v červnu. Zároveň můžeme sledovat klesající tendenci vykazování osob. V roce 2019 bylo vykázáno 1256 osob celkem v roce 2020 bylo vykázáno 1170 osob a v roce 2021 bylo vykázáno 959 osob.

Tabulka 2 Počet vykázaní ze společného obydlí v letech 2019-2021

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	
2019	91	117	96	117	112	96	101	86	96	124	113	107	1256
2020	113	121	109	91	111	106	97	77	77	81	106	81	1170
2021	96	74	80	86	72	115	77	78	72	64	58	87	959

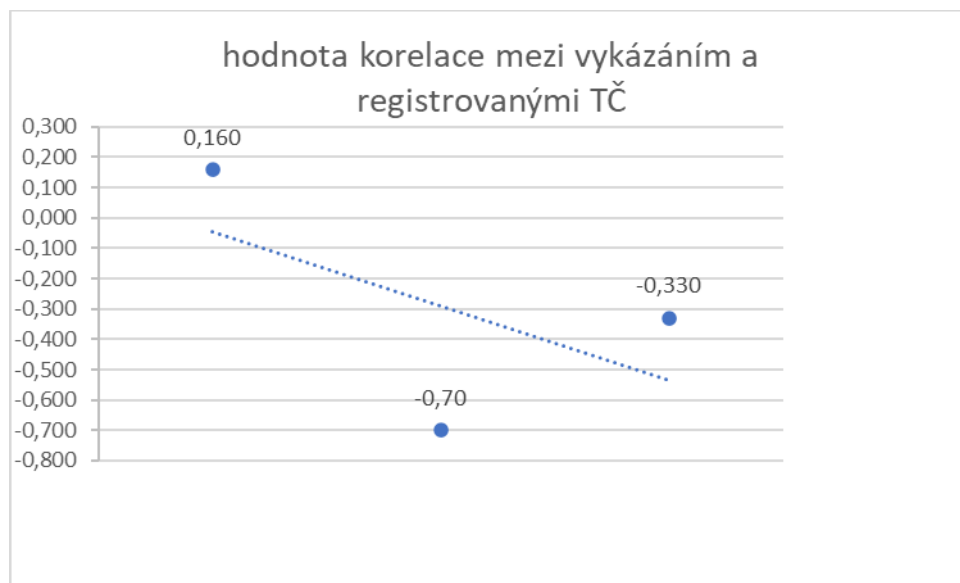
Graf 2 Počet vykázaní

Získaná data z Asociace pracovníků intervenčních center a ze statistik PČR, která evidují počty registrovaných případů trestného činu týrání osoby ve společném obydlí byla porovnána metodou korelační analýza dat. Výsledkem

této analýzy bude hodnota, která zjišťuje těsnost závislosti dvou proměnných, korelační závislost. Grafickým vyjádřením korelačního vztahu je tzv. bodový diagram. Každý bod odpovídá jednomu páru měření, tzv. korelační dvojici. Podle charakteru rozložení bodů v bodovém diagramu lze odhadovat, zda je mezi proměnnými silná nebo spíše volnější závislost, anebo jestli jsou na sobě obě sledované veličiny evidentně nezávislé. (Bedáňová, a další, 2019)

Graf 3 Bodový diagram pro korelační závislost (vykázání/registrované trestné činy x rok)

Tabulka 3 hodnota korelace mezi vykázáním a registrovanými TČ

	2019	2020	2021
hodnota korelace mezi vykázáním a registrovanými TČ	0,160	-0,70	-0,330

Výsledek korelační analýzy interpretujeme jako nepřímou korelaci, protože body v bodovém diagramu jsou rozloženy víceméně rovnoměrně po celé ploše. To je důkazem toho, že závislost mezi oběma sledovanými proměnnými je velmi slabá, případně vůbec neexistuje. Veličiny spolu nekorelují, případně mají nulovou korelaci. Vztah mezi vykázáním ze společného obydlí a registrovaným trestným činem § 199 týrání osoby žijící ve společném obydlí v ČR spolu nekorelují. (Bedáňová, a další, 2019)

Tabulka 4 Data souhrnně

	leden	unor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	
2019 Počet vykázaní	91	117	96	117	112	96	101	86	96	124	113	107	1256
2020 Počet vykázaní	113	121	109	91	111	106	97	77	77	81	106	81	1170
2021 Počet vykázaní	96	74	80	86	72	115	77	78	72	64	58	87	959
2019 registrované TČ	55	108	156	219	267	327	353	385	407	452	503	535	
2020 registrované TČ	51	91	142	181	218	249	290	313	351	378	415	428	
2021 registrované TČ	52	91	140	174	222	251	265	293	306	341	373	403	

10.2 Dotazníkové šetření

Výsledky z dotazníkového šetření, které probíhalo v Intervenčním centru v Sokolově. Dotazník byl vyplňován pracovníky centra, kteří čerpali v databázích klientů, kteří IC kontaktovali. Intervenčnímu centru bylo poskytnuto 40 dotazníků a 40 dotazníků se vrátilo vyplněných, tzn. 100% návratnost.

Zadání dotazníku:

Dotazník k diplomové práci

Dobrý den, jmenuji se Veronika Žejdlová. Jsem studentka 2. ročníku Fakulty biomedicínského inženýrství. Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma Domácí násilí. Je to téma, o kterém je potřeba stále mluvit a neustále hledat možná řešení již nastalé krize, která vede útočníka k páchaní násilí na oběti. V letech 2019 až 2021 jsme prožívali pandemii koronaviru, která s sebou nesla

mnoho opatření, mimo jiné i karanténní opatření. Tato opatření nám znemožnila se volně pohybovat a byli jsme nuceni zůstat pouze v kruhu rodinném. Dotazník je anonymní, data a údaje v něm poskytnuté budou sloužit pouze pro potřeby praktické části diplomové práce.

Děkuji za Váš čas, který jste vyplnění dotazníku věnoval/a.

Informace o Vás

Jste Muž/Žena

Váš věk

Nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní
- Středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou
- Vysokoškolské

1. Zažíval/a jste domácí násilí i v době před pandemií?

- Ano
- Ne

2. Změnilo se chování násilné osoby v době mimořádných opatření (tj. období let 2019-2021)?

- Ano
- Ne

3. Pokud ano, jak? Popište.

4. Co v době mimořádných opatření ve vašem partnerském vztahu fungovalo a co nikoli?

Komunikace mezi námi jako partnery

- Ano
- Ne

Spolupráce při zajišťování chodu domácnosti

- Ano
- Ne

Dělbba domácích prací/ povinností

- Ano
- Ne

Dohody o řešení každodenních problémů

- Ano
- Ne

Spolupráce při zajišťování péče o děti

- Ano
- Ne

Homeschooling (Domácí učení)

- Ano
- Ne

Homeoffice (Práce z domova)

- Ano
- Ne

Společné trávení volného času

- Ano

- Ne

Intimní život

- Ano
- Ne

Finanční jistoty

- Ano
- Ne

5. Zhoršilo se ve Vaší rodině domácí násilí v době pandemie?

- Ano
- Ne

6. Jak byste popsal/a zhoršené projevy domácího násilí vůči Vám?

- Více konfliktů a hádek (verbální agrese)
- Partner poprvé použil vůči mně fyzické násilí
- Zhoršilo se fyzické násilí vůči mně (bylo **silnější** než dříve)
- Zhoršilo se fyzické násilí vůči mně (bylo **častější**)
- Partner mě více psychicky ponižoval
- Partner nekomunikoval
- Partner mě ignoroval

- Partner použil sexuální násilí (nátlak)
- Partner více fyzicky trestal děti
- Jiné

7. Hledal/a jste pomoc kvůli domácímu násilí i v době pandemie?

- Ano
- Ne

8. Kde jste v době mimořádných opatření hledal/a pomoc?

- Přátelé
- Rodina
- Intervenční centrum
- Policie České republiky
- Jinde, napište případně kde...

9. Vnímali/a jste pomoc v době Nouzového stavu jako dostatečnou?

- Ano
- Ne

10. Narazil/a jste v době Nouzového stavu na překážky při hledání pomoci?

- Ano
- Ne

11. Když jste nehledal/a pomoc v době Nouzového stavu, co Vám bránilo?

- Nevěděl/a jsem, kam se obrátit
- Mě/la jsem větší strach z partnera, protože jsem byla pod jeho kontrolou
- Řešil/a jsem jiné problémy, které mi připadaly důležitější
- Měla jsem pocit, že jsou důležitější problémy než domácí násilí
- Bránilo mi Covid onemocnění mé anebo v rodině
- Bránily mi finanční okolnosti.

- Měl/a jsem pocit, že má situace stejně nemá řešení.

- Jiné

12. Pokud jste se pokusil/a vyhledat pomoc mimo IC, na jaké bariéry jste narazil/a?

- Nenarazil/a jsem na žádné bariéry.

- Nefungovaly poradny, jen telefonní krizové linky anebo internetové poradenství. Chtěl/a jsem počkat, až budu moci navštívit poradnu osobně.

- Obrátil/a jsem se na policii, ale narazil/a jsem na nepochopení (např. sdělili, že nemohou nic dělat).
- Obrátil/a jsem se na OSPOD, ale narazil/a jsem na nepochopení (např. sdělili, že nemohou nic dělat).
- Jiné

13. Byl postup v řešení domácího násilí doporučený Intervenčním centrem pro Vás přijatelný?

- Ano
- Ne

14. Co Vám chybí nebo nejste spokojený/a v rámci systému poskytování pomoci obětem domácího násilí?

Psychologická pomoc

- Ano
- Ne

Finanční pomoc

- Ano
- Ne

Finanční poradenství

- Ano

- Ne

Právní poradenství

- Ano
- Ne

Nabídka bydlení

- Ano
- Ne

Školky/školní družiny pro děti

- Ano
- Ne

Lepší jednání/přístup policie

- Ano
- Ne

Lepší jednání/přístup OSPOD (Orgány sociálně-právní ochrany dětí)

- Ano
- Ne

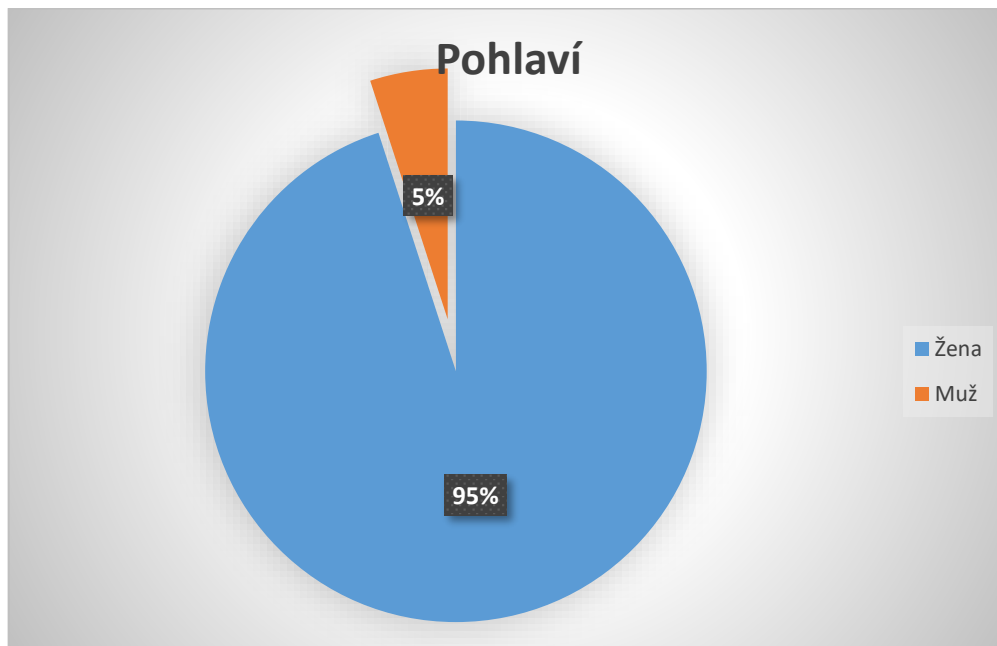
Lepší jednání/přístup OČTŘ (Orgány činné v trestním řízení)

- Ano
- Ne

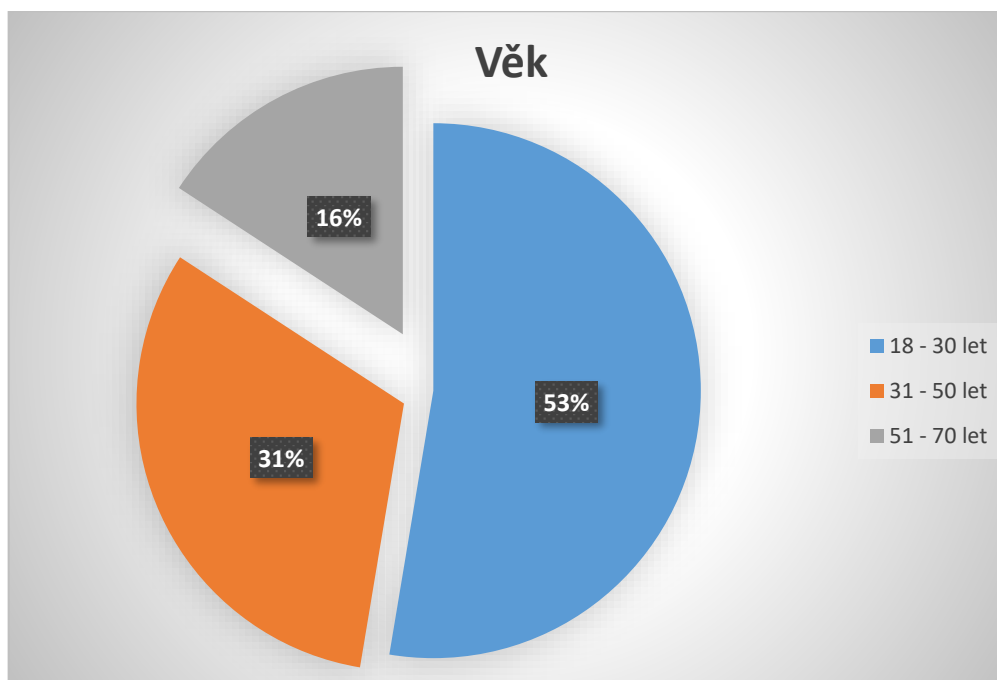
10.3 Výsledky dotazníkového šetření

Základní informace

Graf 4 Pohlaví

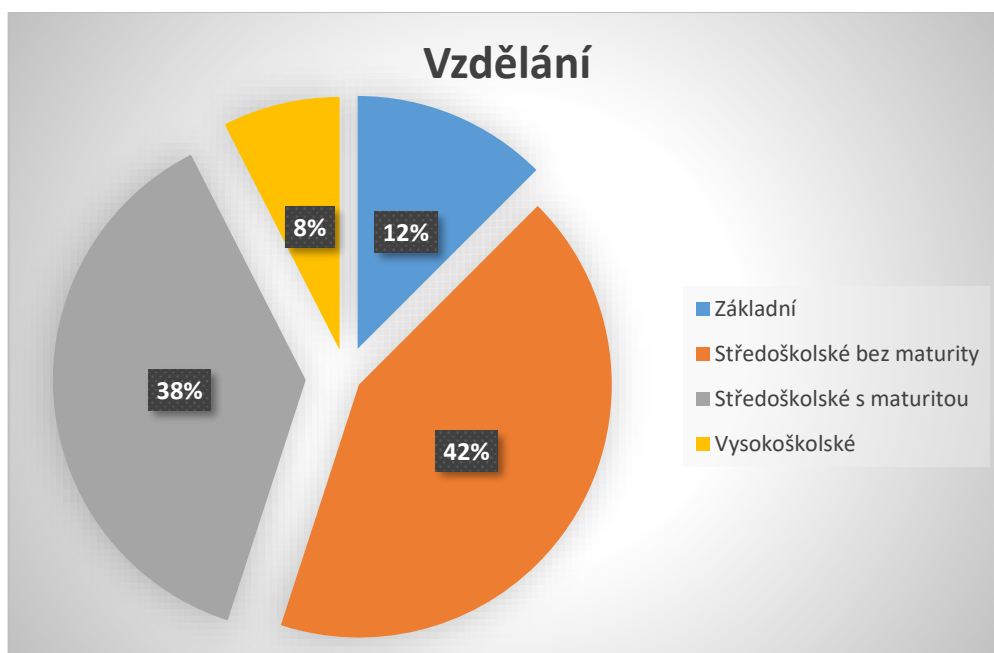

Graf 5 Věk

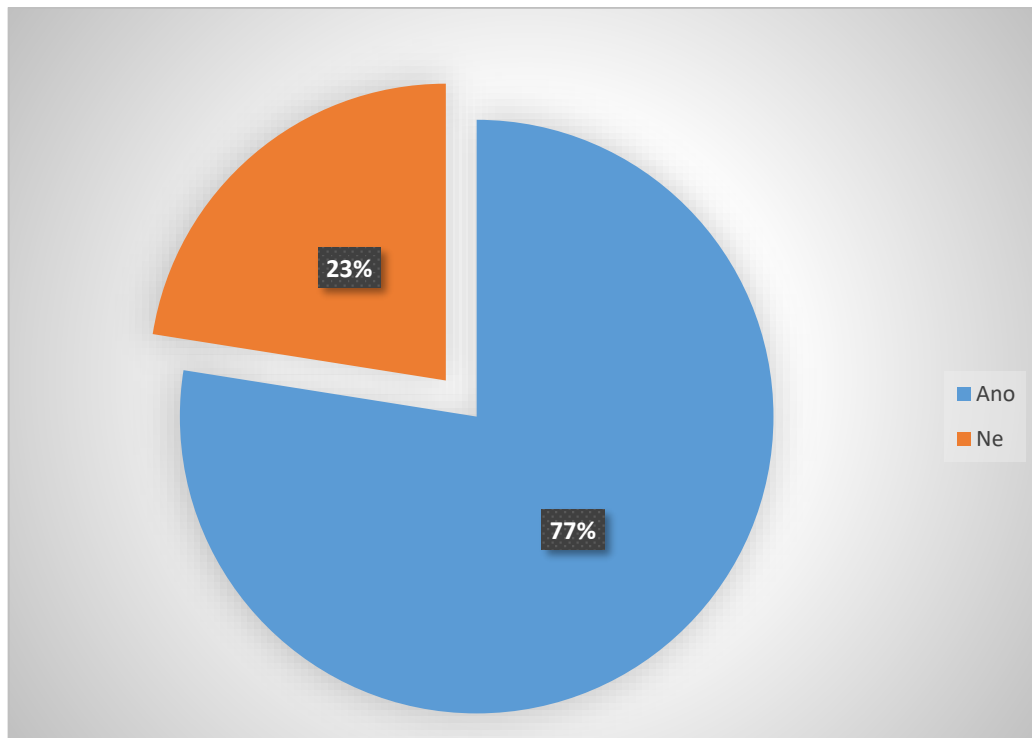
Graf 6 Vzdělání

Otázka č. 1

Zažívala/a jste domácí násilí i v době před pandemií?

Graf 7 Otázka č. 1

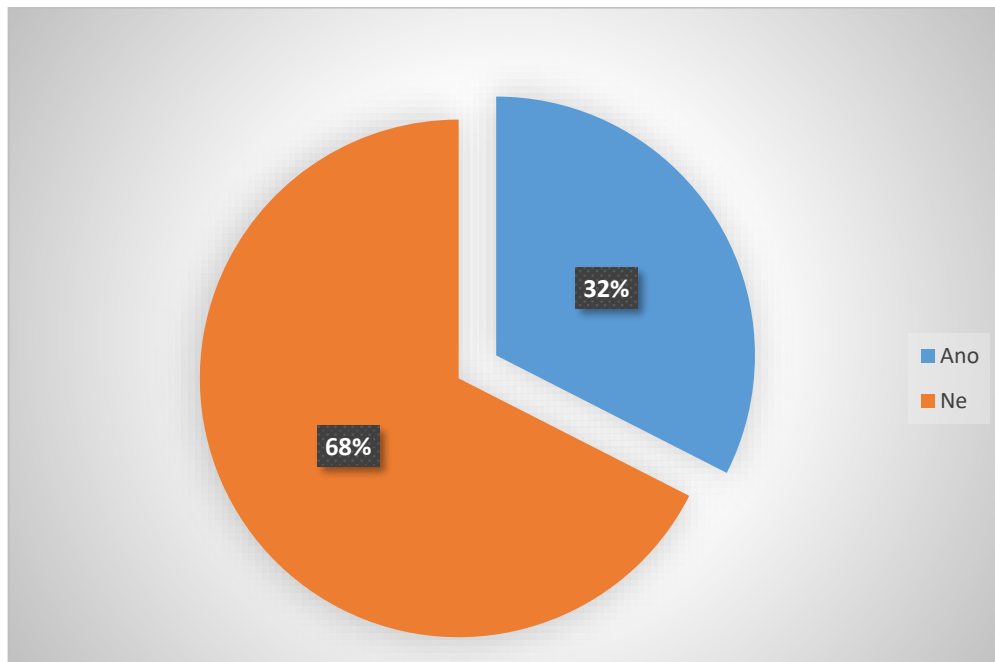

31 klientů označilo odpověď ANO a 9 klientů označilo odpověď NE.

Otázka č. 2

Změnilo se chování násilné osoby v době mimořádných opatření (tj. období let 2019-2021)?

Graf 8 Otázka č. 2

13 klientů označilo odpověď ANO a 27 klientů označilo odpověď NE.

Otázka č. 3

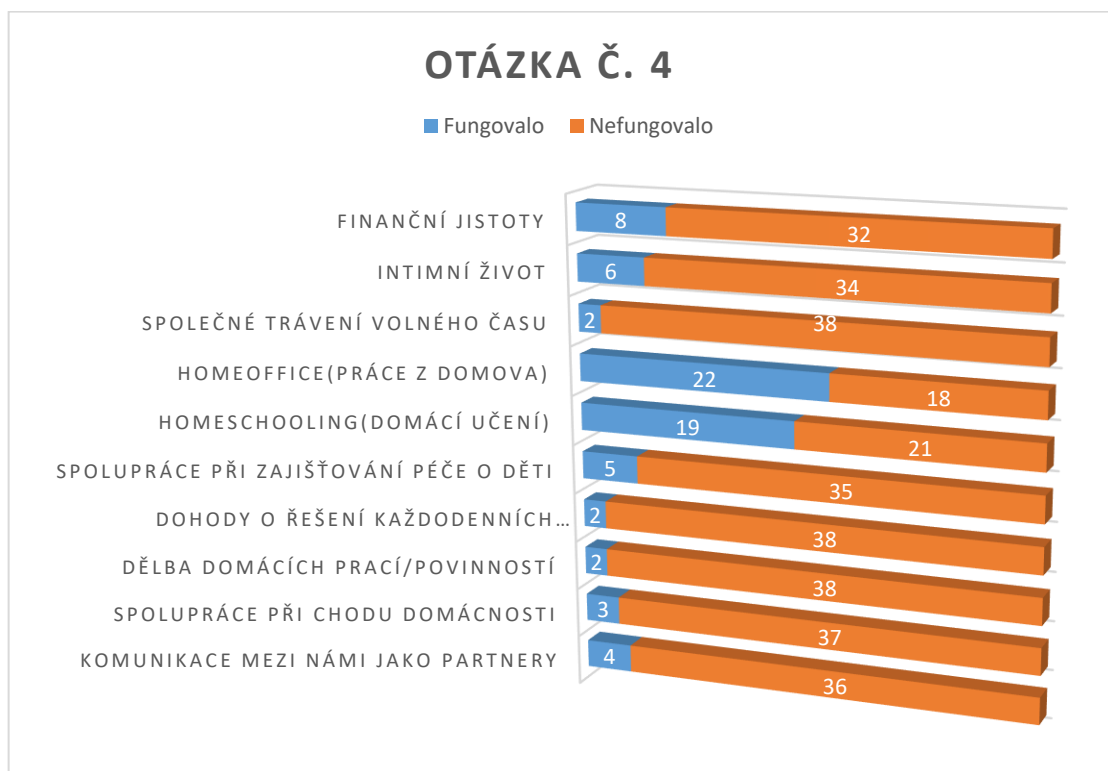
Pokud ano, jak?

13 klientů odpovědělo na předchozí otázku ANO a z těchto 13 klientů byla v 8 případech odpověď, že chování eskalovalo do fyzického napadení, v 5 případech klienti udávají, že se chování změnilo ve větší agresi.

Otázka č. 4

Co v době mimořádných opatření ve vašem partnerském vztahu fungovalo a co nikoli?

Graf 9 Otázka č. 4

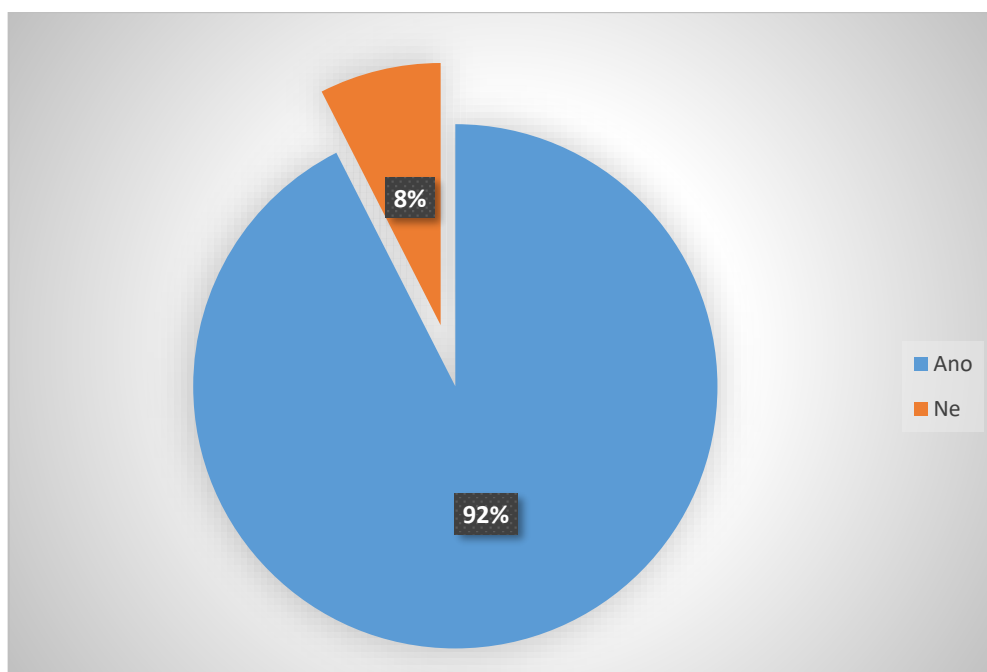
32 klientů uvedlo jako fungující finanční jistoty, 8 klientů uvedlo, že finanční jistota v jejich rodině nefungovala. Jako nefunkční uvedlo intimní život 34 klientů, 6 klientů jej označila za funkční. Trávení volného společného času uvedlo jako nefunkční téměř 38 klientů. Pouze 2 klienti uvedli, že to fungovalo. Homeoffice označili klienti v 22 případech za fungující a homeschooling v 19 případech za fungující. Spolupráce při zajišťování péče o děti označilo jako fungující pouze 5 klientů, 35 klientů uvedlo, že to nefungovalo. Dohody a řešení každodenních problémů a dělbu domácích prací/povinností uvedlo jako nefungující 38 klientů, spolupráce při chodu domácnosti uvedlo jako nefungující

37 klientů. Jako nefunkční uvedlo komunikaci mezi partnery 36 klientů, 4 klienti uvedli, že komunikace fungovala.

Otázka č. 5

Zhoršilo se ve Vaší rodině domácí násilí v době pandemie?

Graf 10 Otázka č. 5

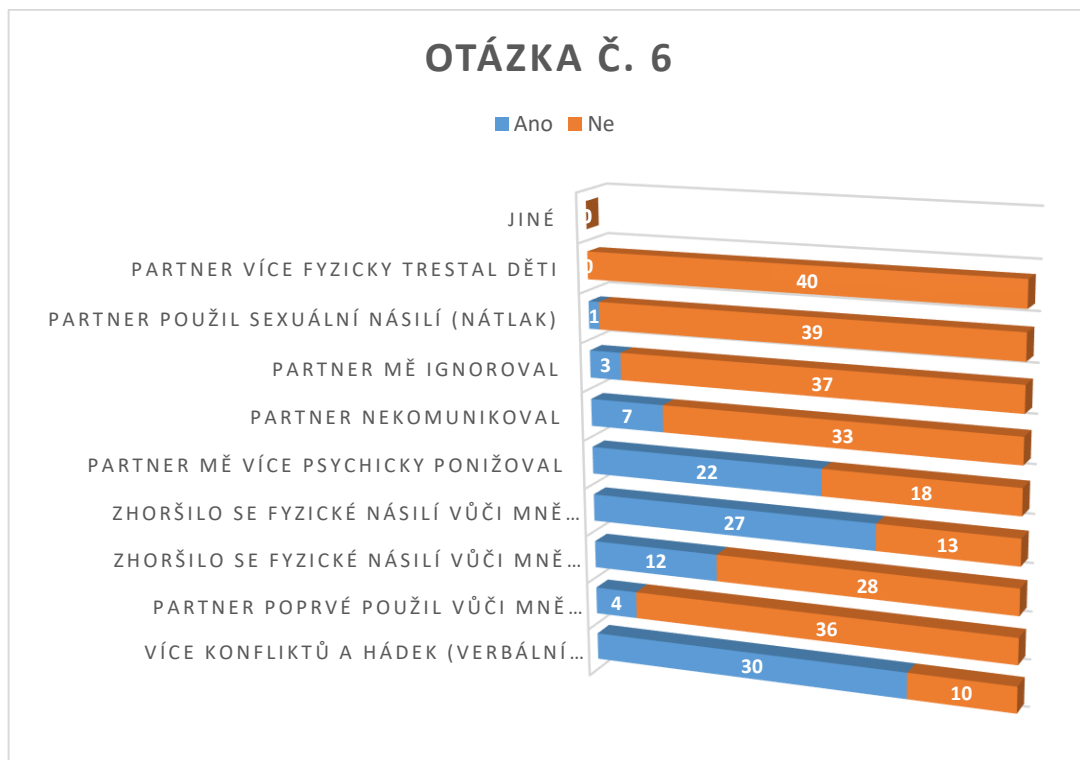

37 klientů označilo odpověď ANO a 3 klienti označili odpověď NE.

Otázka č. 6

Jak byste popsal/a zhoršené projevy domácího násilí vůči Vám?

Graf 11 Otázka č. 6

Partner více fyzicky trestal děti – uvedlo 40 klientů ANO.

Partner použil sexuální násilí – uvedlo 39 klientů ANO, 1 klient NE.

Partner mě ignoroval – uvedlo 37 klientů ANO, 3 klienti NE.

Partner nekomunikoval – uvedlo 33 klientů ANO, 7 klientů NE.

Partner mě více psychicky ponižoval – uvedlo 18 klientů ANO, 22 klientů NE.

Zhoršilo se fyzické násilí vůči mně – uvedlo 28 klientů ANO, 22 klientů NE.

Partner použil vůči mně poprvé fyzické násilí – uvedlo 36 klientů ANO, 4 klienti NE.

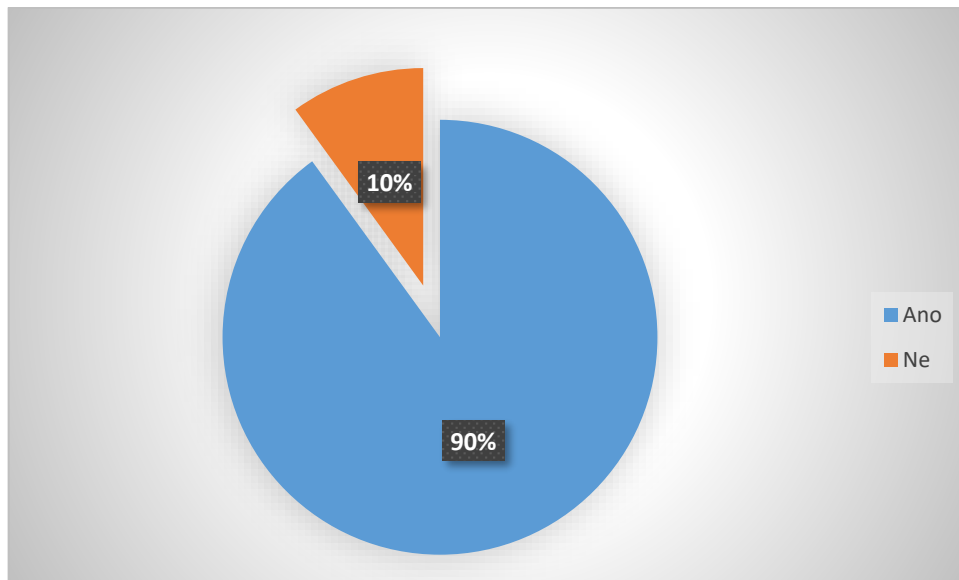
Více konfliktů a hádek – uvedlo 10 klientů ANO, 30 klientů NE.

Otázka č. 7

Hledal/a jste pomoc kvůli domácímu násilí i v době pandemie?

Graf 12 Otázka č. 7

36 klientů označilo odpověď ANO a 4 klienti označili odpověď NE.

Otázka č. 8

Kde jste v době mimořádných opatření hledal/a pomoc?

Graf 13 Otázka č. 8

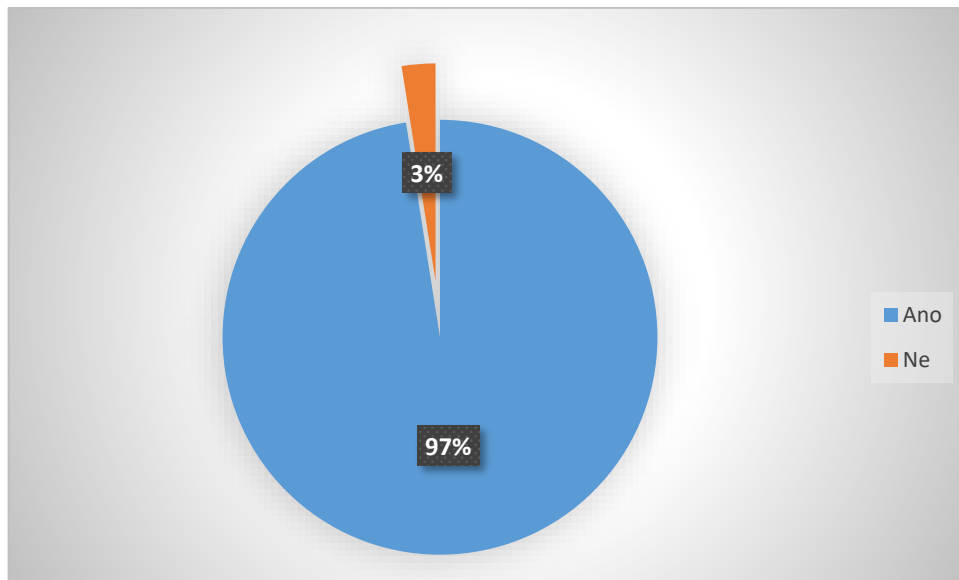

28 klientů odpovědělo, že hledali pomoc v Intervenčním centru, 7 klientů odpovědělo, že hledalo pomoc u PČR, 2 lidé hledali pomoc u rodiny a 1 klient hledal pomoc u přátel. Jinou možnost pomoci nikdo nevedl.

Otázka č. 9

Vnímal/a jste pomoc v době Nouzového stavu jako dostatečnou?

Graf 14 Otázka č. 9

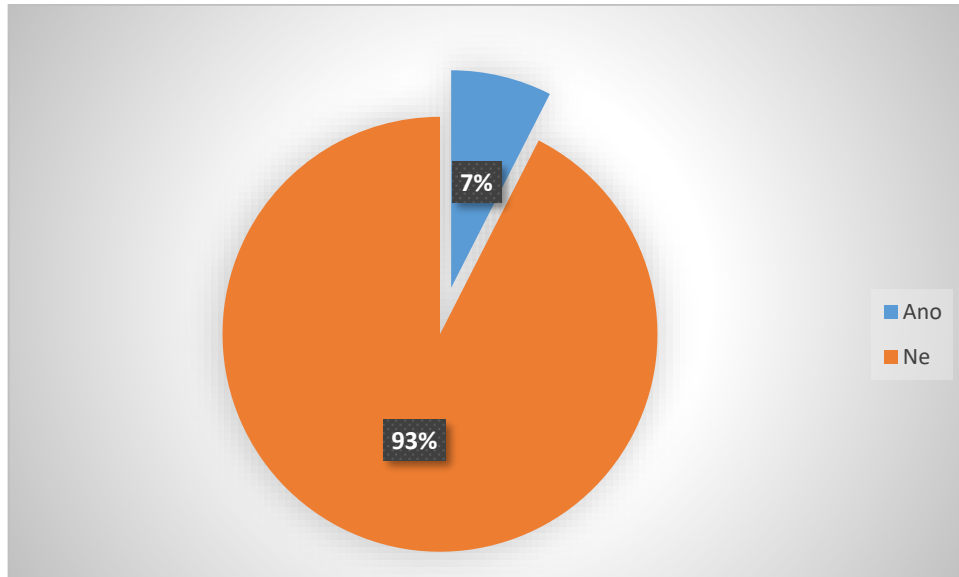

39 klientů odpovědělo ANO a jeden klient odpověděl NE.

Otázka č. 10

Narazil/a jste v době Nouzového stavu na překážky při hledání pomoci?

Graf 15 Otázka č. 10

3 klienti označili odpověď ANO a 37 klientů označilo odpověď NE.

Otázka č. 11

Když jste nehledal/a pomoc v době Nouzového stavu, co Vám bránilo?

Graf 16 Otázka č. 11

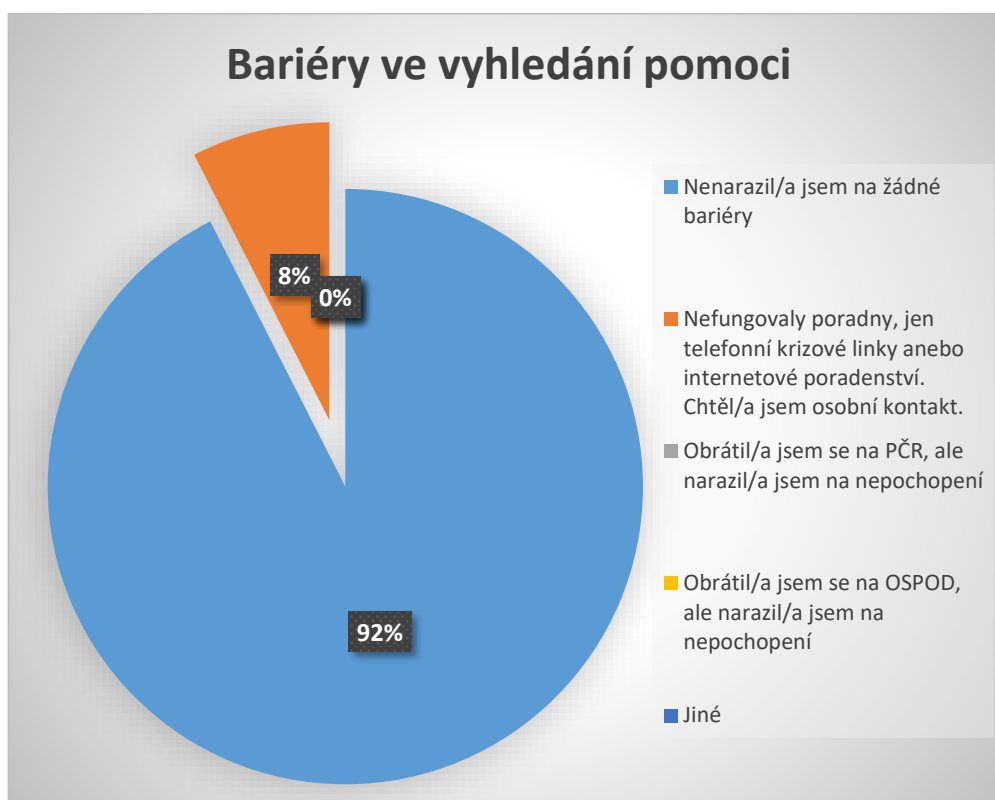

15 klientů uvedlo jako překážku v hledání pomoci strach z partnera, 12 klientů uvedlo jako překážku aktuálně probíhající covid onemocnění, 9 klientů uvedlo jako překážku řešení jiných, důležitějších problémů, 7 klientů uvedlo, že řešili jiné problémy než domácí násilí, 1 klient nevěděl, kam se má o pomoc obrátit

Otázka č. 12

Pokud jste se pokusil/a vyhledat pomoc mimo IC, na jaké bariéry jste narazil/a?

Graf 17 Otázka č. 12

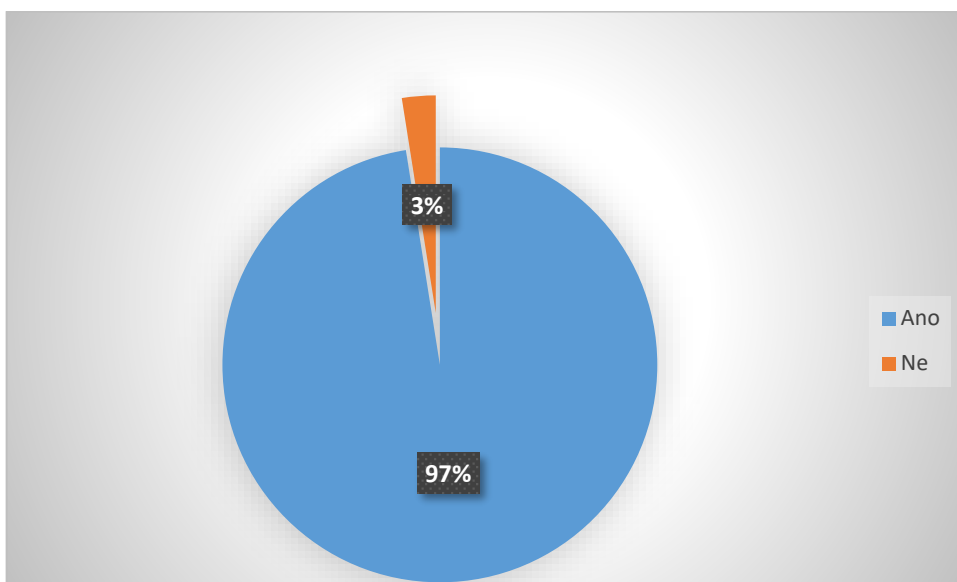

37 klientů uvedlo, že při hledání pomoci nenarazili na žádné bariéry, 3 klienti narazili na bariéru v podobě nefunkční poradny, upřednostňovali osobní kontakt

Otázka č. 13

Byl postup v řešení domácího násilí doporučený Intervenčním centrem pro Vás přijatelný?

Graf 18 Otázka č. 13

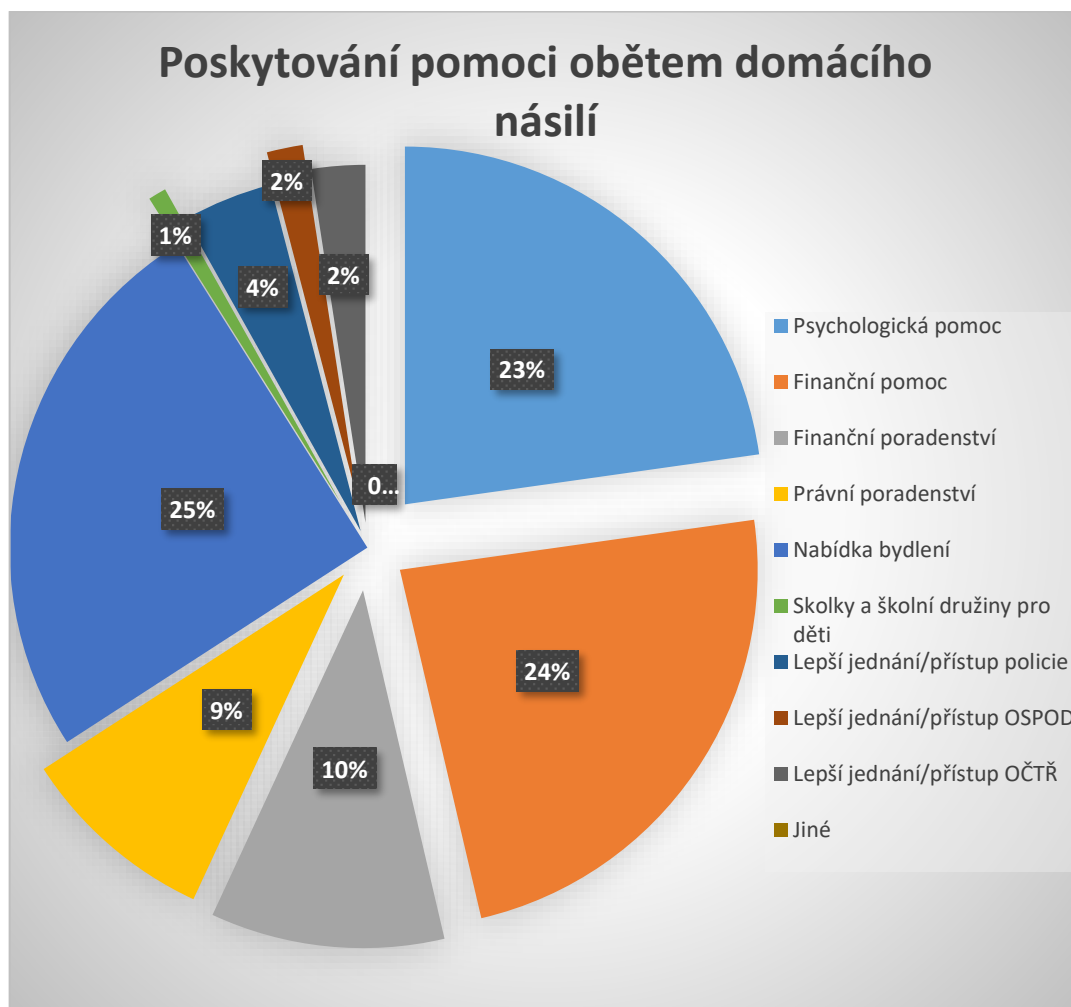

39 klientů označilo odpověď ANO a jeden klient označil odpověď NE.

Otázka č. 14

Co Vám chybí nebo nejste spokojený/a v rámci systému poskytování pomoci obětem domácího násilí?

Graf 19 Otázka č. 14

Nejčastěji klienti uvedli, že jim v rámci systému poskytování pomoci chybí nebo nejsou spokojeni s nabídkou bydlení, dále finanční pomoc a psychologická pomoc. Naopak klienti nevnímali jednání a přístup OSPOD, PČR a OČTŘ jako nedostatečné.

11 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ

Hypotéza č. 1

V době pandemie došlo dle zjištění (poznatků) IC k nárustu domácího násilí minimálně o 25 %.

Domácí násilí v době pandemie dle zjištění a poznatků IC, které evidují počty vykázaní se meziročně snižují. V roce 2019 bylo zaznamenáno 1256 případů vykázaní, v roce 2020 bylo zaznamenáno 1170 případů vykázaní a v roce 2021 bylo zaznamenáno 959 případů. K ověření této hypotézy byla použita data z Asociace pracovníků intervenčních center. Tuto hypotézu lze jednoznačně vyvrátit.

Hypotéza č.2

Dostupnost pomoci obětem domácího násilí v Karlovarském kraji v době pandemie byla dle obětí dostatečná, tj. 75 % klientů IC Karlovarského kraje konstatovalo, že služby poskytované v době pandemie obětem DN byly pro ně dostupné.

Dle prezentovaných výsledků lze jednoznačně potvrdit, že dostupnost pomoci obětem domácího násilí byla dostatečná. Více než 97 % respondentů ji hodnotilo jako dostatečnou. Tuto hypotézu lze jednoznačně potvrdit.

Hypotéza č.3

Více než 50 % klientů Intervenčního centra Karlovarského kraje bylo spokojeno se službami poskytovanými IC v době pandemie.

V rámci systému poskytování pomoci obětem domácího násilí bylo zjištěno z dotazníkového šetření, že klienti byli v postupu řešení, které doporučilo IC Karlovarského kraje v 97 % spokojeni. Tuto hypotézu lze tedy na základě výsledků jednoznačně potvrdit. Se službami IC panuje obecná spokojenost.

Nicméně klienti upozorňují na určitá slabá místa poskytovaných služeb. Klientům chyběla nejvíce nabídka bydlení (25 % klientů), nabídka finanční pomoci (24 % klient), nabídka psychologické pomoci (23 % klientů), finanční poradenství (10 % klientů), právní poradenství (9 % klientů).

12 DISKUZE

Doba pandemie, která se nesla v letech 2019–2021 zanechala nesmazatelné stopy téměř na každém člověku. Vládní opatření, kvůli kterým musely být oběti domácího násilí zavřené doma spolu s násilníkem, na ně měla negativní dopad. Už proto, že lockdown byl velmi limitní pro oběti, které nemohly osobně jít vyhledat pomoc a také proto, že doba pandemie byla celkově odlišná od doby před pandemií. WHO na svých stránkách uvádí, že podle zpráv z celého světa, včetně Číny, Spojených států amerických a dalších zemí došlo k významnému nárůstu domácího násilí v souvislosti s pandemií COVID-19. (WHO, 2021)

Situaci v České republice a konkrétně pak v Karlovarském kraji mapovala výzkumná sonda v této diplomové práci. Jako zdroj posuzovaných dat byly použity volně dostupné statistiky Policie České republiky. Z těchto statistik bylo vyfiltrováno období, kdy probíhala pandemie v České republice. Pokud hodnotíme dobu pandemie, je zcela evidentní, že počty případů trestné činnosti týrání osoby ve společném obydlí mají klesající tendenci. Statistika kriminality nepracuje s pojmem „domácí násilí“, šetřeno může být jednání, které vykazuje znaky domácího násilí. Jde tedy o trestný čin týrání osoby ve společném obydlí.

Druhým zdrojem posuzovaných dat jsou volně dostupná data Asociace pracovníků intervenčních center v České republice. Tato data jsou zaměřena na počet vykázání ze společného obydlí. Vykázání ze společného obydlí má jako primární účel splnit oddělení agresora od oběti, které se násilí týká. Tento akt má v gesci Policie české republiky. Během doby pandemie bylo v České republice v období od 1. 1 – 31. 12. 2019 dle evidence intervenčních center zaznamenáno 1256 případů vykázání násilné osoby ze společného obydlí na základě rozhodnutí Policie ČR (dle zákona č. 135/2006 Sb.). Ve srovnání s uplynulým rokem 2018 je to o 30 případů vykázání méně. V rámci celkového počtu vykázání označila Policie ČR 2076 osob za ohrožené, z toho 160 mužů a 1245 žen a 671 nezletilých dětí.

Intervenční centra evidují v roce 2020 celkem 1170 případů vykazání násilné osoby ze společného obydlí na základě rozhodnutí Policie ČR (dle zákona č. 135/2006 Sb.). A v roce 2021 v České republice bylo evidováno celkem 959 případů vykazání násilné osoby ze společného obydlí na základě rozhodnutí Policie ČR (dle zákona č. 135/2006 Sb.). Je tedy zcela zjevné, že počty vykazání ze společného obydlí a počty případů trestného činu týrání osoby ve společném obydlí mají klesající tendenci. Doba pandemie a s ní spojené karanténní opatření, která vedla k omezení pohybu lidí a omezování kontaktů mezi lidmi nevedly k nárustu domácího násilí v době pandemie. Lze tedy konstatovat, že v době pandemie nedošlo podle uvedených zdrojů k nárustu domácího násilí.

Dotazníkové šetření, které bylo provedeno v Intervenčním centru v karlovarském kraji má za úkol mapovat domácí násilí v Karlovarském kraji. Strukturovaný dotazník byl vyplňován pracovníky intervenčního centra, tak, aby byla zachována anonymita klientů. Jednalo se o klienty, kteří kontaktovali Intervenční centrum poprvé, nebo již v minulosti a řeší problém s domácím násilím opakovaně. Výzkumnice Blanka Nyklová ze Sociologického ústavu Akademie věd a Dana Moree z Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy mapovaly situaci domácího násilí v souvislosti s pandemií v České republice. Autorky ve své zprávě mimo jiné uvedly, že se výrazně zvýšila poptávka po službách pomáhajících organizací, v některých případech i o 50 procent ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku. (Nyklová, 2021) V této diplomové práci jsou shrnuty výsledky z uvedené lokality a pochází od organizace, která je pilířem systému pomoci pro oběti domácího násilí. Jedná se o Intervenční centrum.

Oslovené Intervenční centrum v Karlovarském kraji poskytlo data, která identifikují palčivé problémy spojené s domácím násilím.

Klienti IC tvořili z 95% ženy a 5% muži. Z dotazníku tedy vyplývá, že nejčastějším klientem v IC je žena. Muži tvoří jen zlomek klientů. Bílý kruh bezpečí na svých stránkách uvádí že OSN vyhlásila 25. listopad Mezinárodním dnem proti násilí na ženách oficiálně před 11 lety, v roce 1999. Stalo se tak na základě iniciativy ženských organizací, které tento den označily už na začátku 80. let minulého století. Tento den je výročí brutálního atentátu z roku 1960 na tři sestry Mirabalovy, politické aktivistky z Dominikánské republiky. (BKB) Z provedeného šetření dále vyplývá, že nejčastějším klientem je osoba, ve věku mezi 18–30 lety a to z 53 %, z 31 % jsou klienty osoby ve věku 31–50 let a 16 % klientů tvoří osoby ve věku 51–70 let. Z uvedených dat tedy lze vyvodit, že nejčastěji kontaktovala IC žena ve věku 18–30 let. Dotazník se zabýval i vzděláním klientů. Nejčastějším klientem IC byla osoba se středoškolským vzděláním bez maturitní zkoušky a to ze 42 %, dále to byla osoba se středoškolským vzděláním s maturitou a to z 38 %, základní vzdělání udalo 12 % klientů a vysokoškolské vzdělání udalo 8 % klientů. Z výše uvedených údajů lze hodnotit, že nejčastějším klientem IC v Karlovarském kraji je žena, které je 18–30 let, která má středoškolské vzdělání bez maturitní zkoušky.

Klienti, kteří kontaktovali IC s tímto centrem jednali buď opakovaně, nebo ho v době pandemie kontaktovali poprvé. Někteří klienti zažívali domácí násilí i před pandemií. 77 % klientů uvedlo, že domácí násilí zažívalo i před pandemií, 23 % klientů uvedlo, že domácí násilí nezažívalo před pandemií. 23 % klientů tedy uvádí, že domácí násilí před pandemií nezažilo, jde tedy o násilí, které vzniklo v době pandemie. Lze tedy konstatovat, že 23 % klientů se s domácím násilím setkalo poprvé za doby pandemie. Ta s sebou nesla mnoho omezení, vládních opatření, lockdownů, což je pravděpodobně důvod, proč se 23 %

klientů poprvé setkala s domácím násilím. Klienti, kteří uvedli v dotazníku změnu chování násilné osoby v době mimořádných opatření bylo 32 % a 68 % klientů neshledalo změny v chování násilné osoby v době mimořádných opatření. 13 klientů, kteří tvoří 32 % a uvedli změny v chování násilné osoby v době mimořádných opatření dále specifikovali, že u násilné osoby v 8 případech násilí eskalovalo do fyzického napadení a v 5 případech u násilné osoby docházelo k větší agresi vůči oběti. Tento fakt může naznačovat, že sdílení společného obydlí s nemožností opustit domov z důvodu lockdownu a vyhlášení celostátní karantény umocnilo vystupňování agrese v některých případech až k fyzickému násilí. Hodnoty a některé jistoty, které fungovaly mezi partnery v době před pandemií, již době pandemie mohly fungovat jinak. Klienti uvedli, že finanční jistoty nefungovaly, tento fakt uvedlo 32 klientů ze 40 dotázaných, 8 klientů naopak uvedlo, že finance a finanční jistota byla funkční. Intimní život jako nefunkční označilo 34 klientů ze 40 dotazovaných, 6 klientů uvedlo intimní život jako fungující. Je diskutabilní, proč v době pandemie a mimořádných opatření klient, který je obětí domácího násilí uvádí intimní život jako fungující. Lze se domnívat, že jde o násilí ekonomické, nebo psychické a intimní kontakt s násilnou osobou je čistě jen prostředek usmíření, podle fáze cyklu domácího násilí jako je uvedeno v Obrázek 1 Cyklus domácího násilí. Trávení volného času uvedlo jako nefunkční 38 klientů ze 40 dotazovaných a pouze 2 klienti uvedli, že trávení volného společného času fungovalo. Nefungující společné trávení času je zcela nepochybně důsledkem dopadů pandemie, nejistoty, lockdown, homeoffice a homeschooling. Naopak samotný homeoffice byl klienty označen jako fungující u 22 klientů, a 18 klientů uvedlo, že homeoffice nefungovalo. Stejně tak heterogenní byla zjištění ohledně homeschoolingu. 21 klientů jeho realizaci považovalo za nefunkční a 19 klientů uvedlo, že byl v jejich domácnostech funkční. Lze se domnívat, že klienti odpovídali také na základě vlastního technického vybavení domácnosti, nebo schopnosti se adaptovat na vzniklou situaci. Podpora škol v karlovarském kraji

pro homeschooling byla dostatečná, avšak mimořádná opatření, která byla vyhlášena, zamezila osobním kontaktům a způsobila sociální izolaci a nejistoty. To pravděpodobně vedlo klienty k tvrzení, že homeoffice a homeschooling nebyl funkční. Vzhledem k lockdownu a sociální izolaci pravděpodobně nefungovala ani spolupráce při zajišťování péče o dítě. Řešení každodenních problémů, které jsou součástí běžného životního rytmu označilo 38 klientů ze 40 jako nefunkční a 2 klienti uvedli, že řešení každodenních problémů bylo funkční. Tento fakt potvrzuje myšlenku, že v době pandemie dochází vlivem lockdownu a omezení sociálních kontaktů k dopadům na duševní zdraví. Ve své studii tento fakt popisuje i Bradbury-Jones, která se svým kolektivem provedla výzkum ve Spojeném království. (Desai R, 2022) V něm účastníci výzkumu uvedli, že se u nich projevíly úzkosti, obavy o bezpečnost a dobré životní podmínky dětí. Ty byly identifikovány jako převládající zdroje úzkosti. Další účastníci uvedli depresivní chování spojené s izolací. (Desai R, 2022) Zvládání řešení každodenních problémů tak může být označeno jako nefunkční právě z důvodu dopadů na duševní zdraví v době pandemie. Absence komunikace mezi partnery v době mimořádných opatření koreluje s absencí spolupráce při zajišťování chodu domácnosti a dělbou domácích povinností a prací. Právě absence komunikace mezi partnery podpořila fakt, že psychika lidí byla zatížena nejistou situací – obecně vzrostla míra stresu, krátkodobých i předpokládaných dlouhodobých důsledků – v situaci domácího násilí se však přidal i pobyt s agresorem v uzavřeném prostoru, nevyzpytatelnost jeho chování i dopad na průběh vztahů zasažených domácím násilím po jejich ukončení. (Nyklová, 2021)

92 % klientů, kteří kontaktovali IC v době pandemie uvedli, že se v jejich rodině domácí násilí zhoršilo. 8 % klientů uvedlo, že se násilí v rodině nezhoršilo. Moree a Nyklová ve své zprávě uvádí, že izolace způsobená karanténou přispěla četnosti, intenzitě a dopadů násilí. Obecně také zmíněný výzkum ukázal, že pandemie přispěla k četnosti případů i intenzitě domácího násilí, ale zvýšil se

práh pro jeho hlášení nebo vyhledání pomoci u institucí ze strany obětí. (Nyklová, 2021) Jako zhoršené projevy domácího násilí klienti neuvedli více fyzického trestání dětí, tento fakt uvedlo téměř 100 % klientů. Což je ve vztahu k dynamické době pandemie hodnoceno jako pozitivní údaj. Pracovnice organizací, které se zaměřují na ohrožené děti však upozorňovaly, že násilí čelí v důsledku karanténních opatření a distanční školní výuky více děti. Zhoršené projevy domácího násilí vůči sobě klienti identifikovali v podobě použití sexuálního násilí nebo nátlaku Použití sexuálního násilí nebo nátlaku uvedlo 39 klientů. Rovněž ignorování, jako forma psychického násilí uvedli klienti jako zhoršené. Tento projev identifikovalo 37 klientů, 3 klienti tento projev neoznačilo jako zhoršené projevy domácího násilí. Absence komunikace ve vztahu v době pandemie koreluje s faktem, že partner klienta ignoroval. Z tohoto důvodu lze rovněž usuzovat na zhoršený dopad na duševní zdraví klientů v době mimořádných opatření a lockdownů. Psychické ponižování je forma psychického násilí, kterou zmiňují Nyklová a Moree ve své výzkumné zprávě a tvrdí, že se v době pandemie prohloubilo. Například Bhattacharya vedla v roce 2020 observační průřezovou studii v Západním Bengálsku v Indii a podle výsledků této studie bylo nejčastější formou domácího násilí verbální/psychické násilí (91,23 %), následovalo fyzické (82,46 %) a sexuální násilí (64,91 %). A ponižování (88,46 %) bylo nejčastější formou psychického násilí. (Bhattacharya A, 2020) A Nedávná studie na 827 ženách zdůraznila, že 25,3 % žen trpících domácím násilím hlásilo horší duševní stav a vyjadřovalo více sebevražedných myšlenek ve srovnání s ženami, které s domácím násilím neměly zkušenost (Sharma KK, 2019) Podle uvedených studií a výsledků šetření z IC v Karlovarském kraji je patrné, že, psychické násilí je stále dominantní. To dokládá i studie, kterou provedl Topinka – nejčastější formou násilí obecně je násilí psychické, které se vyskytuje u většiny obětí jak domácího (celkem 83,1 %), tak partnerského (celkem 80,6 %) násilí. (Topinka, 2016) Topinka ve své zprávě dále uvádí, že oběti domácího i partnerského násilí stupňování sice přiznávají,

ale podíl obětí, obětí, které násilí popírají je také velmi vysoký. Klienti IC uvedli, že se fyzické násilí v době pandemie zhoršilo u 27 klientů, ti zároveň uvedli, že bylo častější a 13 klientů uvedlo že nedošlo ke zhoršení. Silnější fyzické násilí uvádí 12 klientů a 28 klientů neuvádí silnější fyzické násilí. Tento výsledek potvrzuje, že obecně se fyzické násilí v době pandemie nezhoršilo. V době pandemie dominovalo domácí násilí psychické, převažovaly konflikty a hádky a první fyzický útok klienti uvedli jen ve 4 případech, naopak 36 klientů první fyzický útok v době pandemie neuvádělo. Verbální agrese byla naopak uvedena u 30 klientů jako projev domácího násilí vůči své osobě. Tento fakt potvrzuje myšlenku, že v době pandemie byl největším problémem psychický tlak, nejistoty a s tím spojené psychické násilí.

V době mimořádných opatření vyhledalo pomoc kvůli domácímu násilí téměř 90 % z dotazovaných klientů, tedy 36 osob a 10 % klientů, 4 osoby, nevyhledávaly pomoc v době mimořádných opatření. Jde pravděpodobně o klienty, kteří prožívali domácí násilí již před pandemií a v době mimořádných opatření pouze setrvačně do IC docházeli k řešení své probíhající krize. 70 % klientů, kteří pomoc v době mimořádných opatření vyhledali, kontaktovali Intervenční centrum Karlovarského kraje. 17 % klientů hledalo pomoc primárně u PČR, 8 % klientů hledalo pomoc u rodiny a 5 % u přátel. Vysoké procento kontaktů IC potvrzují ve své zprávě i Nyklová a Moree. Intervenční centrum v Karlovarském kraji mělo snahu zachovat své služby v plném rozsahu, proto se ve většině případů snažily v nějaké podobě co nejrychleji obnovit i kontaktní služby za dodržení nařízení vlády a jednotlivých ministerstev. Na druhé straně je ale třeba upozornit na fakt, že tyto organizace nejsou vzhledem k dlouhodobě vysoce nevyhovujícímu způsobu financování často unikátních služeb na tento typ přechodu připraveny a jejich proaktivní přístup k řešení situace je může výhledově ekonomicky negativně ovlivnit. (Nyklová, 2021) I přes tyto komplikace spojené s nařízením vlády, kdy nebylo v určité době možné opustit obydlí a oběti byli nucené

zůstávat s násilnou osobou de facto uzavřené vnímalo pomoc v době nouzového stavu v 97 % jako dostatečnou. Tento údaj svědčí o výborné spolupráci a pomoci obětem, které IC kontaktovali. Většina klientů, kteří kontaktovali IC karlovarského kraje, nenarazila na překážky, které by zabránili v hledání pomoci. I přesto 8 % klientů na překážky v hledání pomoci narazilo. Bariéry v hledání pomoci byly různé. Jednalo se v 34 % o pocity strachu z partnera, který měl oběť pod svou kontrolou, dále v 27 % klientům bránilo aktuálně probíhající covid onemocnění, 21 % klientů řešilo jiné problémy, které jim přišly důležitější, velmi překvapující je 16 % klientů, kteří uvedli, že jsou důležitější problémy než domácí násilí. Pouhé 2 % klientů uvedlo, že při hledání pomoci nevědělo, kam se obrátit. Tento fakt je dobrým znamením, že podpora obětí v karlovarském kraji je cílená a dostačující. Například město Sokolov pořádá na téma domácí násilí přednášky, v rámci projektu „Veřejnost a bezpečnost“, kterou připravila Městská policie Sokolov. (Sokolov, 2022) Klienti, kteří nehledali pomoc primárně v IC, nenaráželi obecně na bariéry, které by jim bránili v hledání pomoci. Jako nejpalčivější problém, který klienti v dotazníku zmiňovaly, byly nefunkční poradny, v provozu byly jen telefonní krizové linky, nebo internetové poradenství. Tito klienti proto čekali, až bude možnost osobního kontaktu. Je možné a není zcela vyloučené, že přechodnou dobu bylo IC uzavřené pro veřejnost, pro osobní setkání, proto klienti využili právě jinou možnost, nebo zaujali vyčkávací pozici, kdy bude možnost IC navštívit. Naproti tomu, byl klienty kladně hodnocen postup IC v řešení domácího násilí. Kladný postup IC uvedlo téměř 97 % klientů. IC nabízí telefonické nebo osobní konzultace, e-mailovou korespondenci a informace o dalších návazných službách. Dále nabízí sociální a základní právní poradenství (související s oblastí domácího násilí), poskytuje doprovod v situaci, kdy klient řeší nepříznivou sociální situaci, pro ohroženou osobu sestavuje bezpečnostní plán. Tento typ služeb je klienty hodnocen jako přínosný. Vzhledem k tomu, že řešení vyžaduje hovořit otevřeně o svém soukromí, pocitech, zklamáních, pracovníci IC dodržují zásady

diskrétnosti, anonymity, bezpečí, individuálního přístupu a respektu k problému. Tyto služby jsou samozřejmě bezplatné. Systém poskytování pomoci obětem domácího násilí má také svá úskalí. 25 % klientů uvedlo jako nedostatečnou pomoc nabídku bydlení, tento fakt podporuje i omezená nabídka sociálních nebo startovacích bytů v Karlovarském kraji. V Sokolově je k dispozici pro oběti domácího násilí Azylový dům, který je podporován městem Sokolov. Tento azylový dům poskytuje pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení, Služba je poskytována jednotlivcům (muži, ženy), také rodinám s dítětem/děťmi, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Kapacity tohoto Azylového domu jsou však téměř naplněny, a ačkoliv je každá žádost o poskytnutí ubytování řešena individuálně, je tento úkol poskytnout krizové ubytování nadlidský. Dalším z problémů, který klienti identifikovali jako mezeru v rámci systému poskytování pomoci obětem domácího násilí je finanční pomoc. Neziskové organizace hrají velikou roli v pomoci obětem domácího násilí. Intervenční centra jsou stejně jako jiné organizace poskytující pomoc osobám v nouzi vedeny v Registru poskytovatelů sociálních služeb, který spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. MPSV poskytuje těmto organizacím dotace. Náklady na provoz organizací, které poskytují služby, které pomáhají obětem domácího násilí byly vyčísleny v roce 2012 na 139 miliónů korun. (Všetičková , a další, 2017) Není tedy myslitelné klientům poskytnout finanční pomoc. V silách pracovníků IC je nabídnout pomoc ve formě vyřízení finančních prostředků na úřadech. Stejně tak jako je důležitá finanční pomoc, je neméně důležitá i psychologická pomoc. Tu uvedlo jako chybějící v rámci systému pomoci obětem domácího násilí 23 % klientů. Huecker ve své studii uvádí, že oběti domácího násilí mohou mít emocionální a psychologické problémy, například úzkost a deprese. Stížnosti klientů mohou zahrnovat bolesti zad, žaludku, hlavy, únavu, neklid, sníženou chuť k jídlu a nespavost. Ženy častěji trpí astmatem, syndromem dráždivého tračníku a cukrovkou. (Huecker, a další, 2022) Už

z tohoto důvodu, kdy psychické problémy mohou vyústit až v poškození zdraví je velmi důležitá psychická podpora. Nyklová a Moree ve své studii rovněž uvádí, že psychické dopady na klienty, kteří hledají řešení situace ve vztahu, jsou značné a pomoc je v této oblasti nedostatečná. (Nyklová, 2021) I proto si myslím, že je velmi důležité podpořit psychickou pomoc obecně. IC tuto službu poskytuje, ovšem v jaké míře a s jakou úspěšností je otázka spíše času. 9 % klientů by uvítalo podporu právního poradenství a 10 % klientů by uvítalo podporu finančního poradenství. Stejně tak jako je důležitá v akutní fázi při řešení domácího násilí finanční a psychologická pomoc je neméně důležité zajištění finanční a právní gramotnosti. Většina klientů se na IC obrací právě i z důvodu potřeby se v těchto rovinách orientovat pro pozdější život. Je však otázkou, nakolik je IC schopné tyto potřeby klientů pokrýt. Například samozivitelka často přichází o své příjmy nebo je odkázaná na nízké ošetřovné, a to jen v případě, že byla před pandemií zaměstnaná na regulérní smlouvu, a nikoli v prekérní formě práce. Výzkumy ekonomického chování sólo rodičů – z téměř 90 % matek, z nichž část představují oběti domácího násilí – ukazují častou ekonomickou závislost na přístupnosti brigád, vedlejších úvazků, zkrátka prekérních forem práce. (Kuchařová, a další, 2020) Tento fakt potvrzuje myšlenku zvýšené pomoci finančního a právního poradenství. 4 % klientů uvedli, že jim chybí v rámci systému poskytování pomoci obětem domácího násilí lepší jednání a přístup Policie České republiky a 2 % klientů uvedla, že jim chybí lepší jednání a přístup OSPOD a OČTŘ. Tento údaj nelze nijak hodnotit, vzhledem k tomu, že ho nelze ničím ovlivnit.

Doporučení, která plynou z výsledků práce by se dala shrnout do tří kategorií pomoci obětem domácího násilí.

První kategorií je návrh pro zlepšení nabízených služeb IC. Vzhledem k obecné spokojenosti klientů IC v Karlovarském kraji jsou doporučení formulována jako návrhy na optimalizaci. Je v první řadě na místě, aby IC rozšířilo nabídku pomoci

v on-line prostoru. Doba pandemie s sebou nesla období lockdownu, kdy lidé nesměli opustit svá obydlí a on-line konzultace by byly výrazným krokem kupředu. Komunikace přes Skype nebo jiné platformy by výrazně pomohly například osobám uvízlým v obydlí s násilníkem, podpora chatových služeb nebo on-line konzultací by mimo jiné umožnily i zmapování aktuální situace v obydlí, ve kterém se oběť nachází.

Druhou kategorií je návrh na zvyšování povědomí veřejnosti o nabízených službách v Karlovarském kraji cestou osvěty. Pokud klienti hledali pomoc v době pandemie, označili IC jako nejméně frekventované místo pomoci. Proto by bylo zcela na místě zvýšit povědomí o všech formách domácího a genderově podmíněného násilí. To bývá klíčovou součástí prevence tohoto násilí. IC může pořádat workshopy, přednášky, oslovit střední školy v Karlovarském kraji. Vyšší informovanost může přispět k ochotě osob ohrožených vyhledat specializovanou pomoc a podporu a také motivovat okolí osoby ohrožené k aktivnímu postoji k této problematice. (Úřad, 2019)

Třetí kategorií je potřeba zohlednit specifické potřeby oběti domácího násilí v rámci reformy péče o duševní zdraví. IC v karlovarském kraji nabízí i psychologickou poradnu, vzhledem k dlouhodobému charakteru následků domácího násilí je jako přínosné zapojení více odborníků, psychologů do post péče o účastníky domácího násilí. IC v Karlovarském kraji neposkytuje psychologickou pomoc, konzultaci násilné osobě, pouze ji deleguje jiným odborníkům. V tomto případě je ale na místě si uvědomit složitost a komplikovanost domácího násilí, a tak jako IC pracuje s obětí a nabízí doporučený postup, bylo by zcela na místě pracovat po odborné stránce i s násilnou osobou. Je třeba však uvést, že tento způsob práce s účastníky je zcela v kompetenci odborníků, kteří mají na situaci vyšší náhled a je u každého individuální. Myslím, že práce s oběma účastníky domácího násilí by vedlo v individuálních případech k vyšší efektivitě řešení. Tento argument je však

zatím spekulativní a bylo by potřeba na toto téma udělat výzkum a šetření, které by dalo odpověď.

13 ZÁVĚR

Dynamická doba pandemie ukázala všem účastníkům všech pomáhajících profesí, jak je důležité být připravený a mít stále oči otevřené. IC v České republice však nezaznamenala nárůst domácího násilí. Byl ale zaznamenán vyšší nárůst psychického nátlaku a násilí. Psychické násilí dominovalo po celém světě. Fyzické ataky byly spíše v podobě vystupňované agrese. Dostupnost pomoci obětem domácího násilí byla v Karlovarském kraji zachována i v době pandemie. V době lockdownu byly částečně omezeny osobní konzultace, klienti ale i přes to využili služeb IC v Karlovarském kraji a vyčkali do konce lockdownu, nebo než to dovolila nařízení vlády. I přes tyto komplikace hodnotili klienti služby IC jako dostačující a doporučený postup vyhovující. Klienti by ale uvítali další pomocné programy, které by usnadnily řešení nastalé situace. To, v jaké formě a v jaké míře budou služby nabízené IC rozšířené bude otázka času a finančních prostředků. Každopádně je nutné, aby v Karlovarském kraji bylo zachováno IC a jeho služby minimálně v té míře, ve které své služby poskytuje nyní. Lze konstatovat, že dobu pandemie IC zvládlo na výbornou.

14 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

PČR – Policie České republiky

IC – Intervenční centrum

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

ČR – Česká republika

DN – domácí násilí

ZoTČ – zákon o obětech trestných činů

WHO – World health organization

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

15 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Ali, PA, Dhingra, K., & McGarry. 2016. Přehled literatury o násilí ze strany intimního partnera a jeho klasifikaci. *Agrese a násilné chování*. 2016.

Bedáňová, Iveta a Večerek, Vladimír. 2019. Základy statistiky pro studující veterinární medicíny a farmacie. *Základy statistiky pro studující veterinární medicíny a farmacie*. Brno : Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2019.

Bhattacharya A, Yasmin S, Bhattacharya A, Baur B, Madhwani KP. 2020. Domestic violence against women: A hidden and deeply rooted health issue in India. *J Family Med Prim Care*. [Online] 30. říjen 2020. [Citace: 25. duben 2023.] <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33409193/>.

BKB. Bílý kruh bezpečí. [Online] [Citace: 15. únor 2023.] <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/co-je-a-co-neni-domaci-nasili/>.

Boukalová, Hedvika a Gillernová, Ilona. 2020. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha : Univerzita Karlova, 2020.

Budayová, Zuzana. 2021. Domestic violence against women. Dublin : ISBCRTI, Dublin, Ireland, 2021, 2021. ISBN 978-1-9989986-4-7.

Česko. 2022. *Zákony pro lidi. Zákon č. 45/2013 Sb., Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)*. [Online] 2022. [Citace: 20. leden 2023.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45#p2-4>.

Čírtková, Ludmila. 2020. *Domácí násilí Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2020.

—. 2013. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

Čuhelová, Kateřina. 2019. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2019.

Desai R, Bandyopadhyay S, Zafar S, Bradbury-Jones C. 2022. The Experiences of Post-Separation Survivors of Domestic Violence During the Covid-19 Pandemic: Findings From a Qualitative Study in the United Kingdom. *Violence Against Women*. [Online] 6. prosinec 2022. [Citace: 25. duben 2023.]

Herdová, Tereza, a další. 2016. *Analýza postojů původců a původkyň domácího násilí a práce s nimi*. 2016.

Holtzworth-Munroe, A., & Stuart. 1994. Typologie mužských násilníků: Tři podtypy a rozdíly mezi nimi. *Psychologický bulletin*. 1994.

Huecker, Martin R, a další. 2022. Domestic Violence. [Online] 9. prosinec 2022. [Citace: 28. duben 2023.]
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK499891/>.

Chalupníková, Eva Doležalová. 2018.
http://www.pomocnouziops.cz/files/IC_popis_realizace_5_2018.pdf. *Pomoc v nouzi, o.p.s.* [Online] květen 2018. [Citace: 6. únor 2023.]
http://www.pomocnouziops.cz/files/IC_popis_realizace_5_2018.pdf.

Kuchařová, Věra, a další. 2020. *Zpráva o rodině 2020*. Praha : VÚPS, 2020. ISBN 978-80-7416-379-1.

Marvánová, Branislava Vargová. 2016. *Intervence v případech domácího Manuál pro zdravotníky*. [Manuál] místo neznámé : ROSA, 2016.

Milan Hloušek, Eva chalupníková Doležalová. 2016. S komiksem o domácím násilí a stalkingu. Svatava : AZUS Březová, s.r.o. Svatava, 2016. ISBN 978-80-260-9426-5.

MPSV. 2019. Intervenční centra. *www.mpsv.cz*. [Online] 6. srpen 2019. [Citace: 2. leden 2023.] <https://www.mpsv.cz/intervencni-centra>.

Nyklová, Blanka Moree Dana. 2021. NÁSILÍ NA ŽENÁCH V SOUVISLOSTI S COVID-19. <https://fhs.cuni.cz/FHS-1.html>. [Online] únor 2021. [Citace: 24. duben 2023.] https://fhs.cuni.cz/FHS-2587-version1-nasili_na_zenach_v_souvislosti_s_covid_19.pdf. ISBN 978-80-7330-380-8.

PČR. www.policie.cz. [Online] [Citace: 14. březen 2023.] <https://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>.

Sharma KK, Vatsa M, Kalaivani M, Bhardwaj D. 2019. Mental health effects of domestic violence against women in Delhi: A community-based study. *J Family Med Prim Care*. [Online] 8. červenec 2019. [Citace: 28. duben 2023.] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6691463/>.

Sokolov. 2022. Městská policie Sokolov. *Sokolov bezpečné město*. [Online] 3. březen 2022. [Citace: 28. duben 2023.] <https://bezpecne.sokolov.cz/www/script/main.php?ac=aktuality&id=2015&mutace=CZ>.

Stočesová, Čáp. 2020. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí. Zvládání vzteku, agrese a násilných projevů*. Praha : Portál, 2020.

Ševčík, Drahomír a Špatenková, Naděžda. 2011. *Domácí násilí*. Praha : Portál, s.r.o., 2011.

Špatenková, Naděžda. 2017. *Krize a krizová intervence.* Pardubice : Grada, 2017.

Topinka, Daniel. 2016. *DOMÁCÍ NÁSILÍ Z PERSPEKTIVY APLIKOVANÉHO VÝZKUMU.* Ostrava : SocioFactor s.r.o., , 2016. ISBN 978-80-906615-0-9.

Úřad , vlády České republiky. 2019. Akční plán prevence domácího násilí a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022. *vlada.cz.* [Online] duben 2019. [Citace: 29. duben 2023.] <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/AP-DN---grafikaFINAL.pdf>.

Všetičková , Simona, Molnár, Peter a Michal, Zdeněk. 2017. Analýza ekonomických dopadů domácího násilí. [Online] 2017. [Citace: 27. duben 2023.] <https://icv.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Analiza-ekonomicky-dopadu-DN.pdf>.

Walker, Lenore E. 2017. *The Battered Woman Syndrome.* místo neznámé : Springer Publishing Company, 2017. ISBN 0826170986, 9780826170989.

Walker, Lenore E.A. 2017. *The battered woman syndrome.* New York : Springer Publishing Company, 2017.

WHO. 2021. *Násilí na ženách.* 9. březen 2021.

16 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Cyklus domácího násilí.....	23
---------------------------------------	----

17 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Graf 1 Týrání osoby ve společném obydlí v letech 2019–2021	61
Graf 2 Počet vykázaní	62
Graf 3 Bodový diagram pro korelační závislost (vykázaní/registrované trestné činy x rok).....	63
Graf 4 Pohlaví	72
Graf 5 Věk.....	72
Graf 6 Vzdělání.....	73
Graf 7 Otázka č. 1.....	74
Graf 8 Otázka č. 2	75
Graf 9 Otázka č. 4	77
Graf 10 Otázka č. 5.....	78
Graf 11 Otázka č. 6	79
Graf 12 Otázka č. 7.....	81
Graf 13 Otázka č. 8.....	82
Graf 14 Otázka č. 9.....	83
Graf 15 Otázka č. 10	84
Graf 16 Otázka č. 11.....	85
Graf 17 Otázka č. 12.....	86
Graf 18 Otázka č. 13	87
Graf 19 Otázka č. 14	88
Tabulka 1 Přehled počtu registrovaných případů TČ § 199 týrání osoby žijící ve společném obydlí v ČR.....	61
Tabulka 2 Počet vykázaní ze společného obydlí v letech 2019-2021.....	62
Tabulka 3 hodnota korelace mezi vykázaním a registrovanými TČ	63
Tabulka 4 Data souhrnně	64